

**MESTO PREŠOV**

## **PROGRAM ROZVOJA MESTA PREŠOV NA ROKY 2015 - 2020 S VÝHLÁDOM DO ROKU 2025**

### **SPRÁVA O HODNOTENÍ STRATEGICKÉHO DOKUMENTU**

v zmysle § 9 - 12 a prílohy č. 4 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

**Prešov, október 2015**

## OBSAH

|                                                                                                                                                                                                                                                                        |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>I. Základné údaje o obstarávateľovi .....</b>                                                                                                                                                                                                                       | <b>3</b>  |
| <b>II. Základné údaje o strategickom dokumente .....</b>                                                                                                                                                                                                               | <b>3</b>  |
| 1. Názov .....                                                                                                                                                                                                                                                         | 3         |
| 2. Územie (SR, kraj, okres, obec) .....                                                                                                                                                                                                                                | 3         |
| 3. Dotknuté obce .....                                                                                                                                                                                                                                                 | 4         |
| 4. Dotknuté orgány .....                                                                                                                                                                                                                                               | 4         |
| 5. Schvaľujúci orgán .....                                                                                                                                                                                                                                             | 4         |
| 6. Obsah a hlavné ciele strategického dokumentu a jeho vzťah k iným strategickým dokumentom. ....                                                                                                                                                                      | 4         |
| <b>III. Základné údaje o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia .....</b>                                                                                                                                                                               | <b>7</b>  |
| 1. Informácie o súčasnom stave životného prostredia vrátane zdravia a jeho pravdepodobný vývoj, ak sa strategický dokument nebude realizovať. ....                                                                                                                     | 7         |
| 2. Informácia vo vzťahu k environmentálne obzvlášť dôležitým oblastiam, akými sú navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, európska sústava chránených území (Natura 2000), chránené vodohospodárske oblasti a pod. ....                           | 12        |
| 3. Charakteristika životného prostredia vrátane zdravia v oblastiach, ktoré budú pravdepodobne významne ovplyvnené. ....                                                                                                                                               | 12        |
| 4. Environmentálne problémy vrátane zdravotných problémov, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu. ....                                                                                                                                                | 14        |
| 5. Environmentálne aspekty vrátane zdravotných aspektov zistených na medzinárodnej, národnej a inej úrovni, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu, ako aj to, ako sa zohľadnili počas prípravy strategického dokumentu. ....                          | 17        |
| 1. Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie (primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne aj negatívne). ....                                           | 19        |
| <b>V. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie .....</b>                                                                                                                                     | <b>21</b> |
| 1. Opatrenia na odvrátenie, zníženie alebo zmiernenie prípadných významných negatívnych vplyvov na životné prostredie vrátane zdravia, ktoré by mohli vyplývať z realizácie strategického dokumentu. ....                                                              | 21        |
| <b>VI. Dôvody výberu zvažovaných alternatív zohľadňujúcich ciele a geografický rozmer strateg. dokumentu a opis toho, ako bolo vykonané vyhodnotenie vrátane ťažkostí s poskytovaním potrebných informácií, ako napr. technické nedostatky alebo neurčitosti .....</b> | <b>23</b> |
| <b>VII. Návrh monitorovania environmentálnych vplyvov vrátane vplyvov na zdravie .....</b>                                                                                                                                                                             | <b>24</b> |
| <b>VIII. Pravdepodobne významné cezhraničné environmentálne vplyvy vrátane vplyvov na zdravie .....</b>                                                                                                                                                                | <b>26</b> |
| <b>IX. Netechnické zhrnutie poskytnutých informácií .....</b>                                                                                                                                                                                                          | <b>27</b> |
| <b>X. Informácia o ekonomickej náročnosti (ak to charakter a rozsah strategického dokumentu umožňuje) .....</b>                                                                                                                                                        | <b>28</b> |
| <b>XI. Zoznam riešiteľov a organizácií, ktoré sa na vypracovaní správy o hodnotení podieľali .....</b>                                                                                                                                                                 | <b>30</b> |
| <b>XII. Dátum a potvrdenie správnosti a úplnosti údajov podpisom (pečiatkou) oprávneného zástupcu navrhovateľa .....</b>                                                                                                                                               | <b>30</b> |

## A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

### I. Základné údaje o obstarávateľovi

#### 1. Označenie

Mesto Prešov

#### 2. Sídlo

Hlavná 73, 080 01 Prešov

#### 3. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, od ktorého možno dostať relevantné informácie o strategickom dokumente, a miesto na konzultácie

Ing. Magdaléna Artimová, vedúca Odboru strategického rozvoja  
Mestský úrad Prešov, Hlavná 73, 080 01 Prešov  
tel.: 051/3100 161

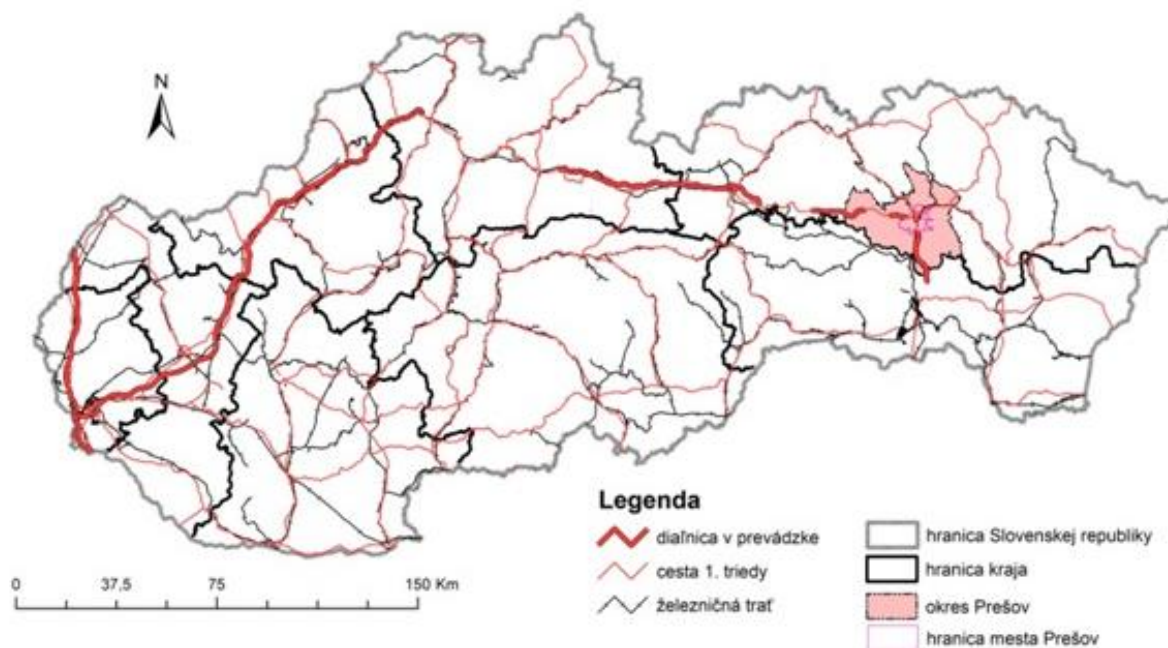
### II. Základné údaje o strategickom dokumente

#### 1. Názov

**PROGRAM ROZVOJA MESTA PREŠOV NA ROKY 2015 - 2020 S VÝHLADOM DO ROKU 2025 (PRM PREŠOV 2015 - 2020).**

#### 2. Územie (SR, kraj, okres, obec)

SR, Prešovský kraj, okres Prešov, mesto Prešov.



Zdroj: OpenStreetMap, 2014

### 3. Dotknuté obce.

Dotknutými obcami sú okrem mesta Prešov aj jednotlivé obce, ktorých katastrálne územia bezprostredne hraničia s katastrálnymi územiami mesta Prešov:

|                          |                       |                            |                             |
|--------------------------|-----------------------|----------------------------|-----------------------------|
| <i>mesto Veľký Šariš</i> | <i>obec Haniska</i>   | <i>obec Ľubotice</i>       | <i>obec Teriakovce</i>      |
| <i>obec Bzenov</i>       | <i>obec Kapušany</i>  | <i>obec Malý Šariš</i>     | <i>obec Vyšná Šebastová</i> |
| <i>obec Dulova Ves</i>   | <i>obec Kendice</i>   | <i>obec Radatice</i>       | <i>obec Záborské</i>        |
| <i>obec Fintice</i>      | <i>obec Kokošovce</i> | <i>obec Ruská Nová Ves</i> | <i>obec Župčany</i>         |

### 4. Dotknuté orgány

Dotknutými orgánmi sú všetky orgány verejnej správy, ktorých záväzný posudok, súhlas, stanovisko alebo vyjadrenie, vydávané podľa osobitných predpisov, podmieňujú a ktorých vyjadrenie sa vyžaduje pred jeho prijatím alebo schválením.

- Úrad Prešovského samosprávneho kraja, odbor regionálneho rozvoja, Námestie mieru 2, 080 01 Prešov
- Okresný úrad Prešov, odbor starostlivosti o životné prostredie, Námestie mieru 2, 080 01 Prešov
- Okresný úrad Prešov, odbor výstavby a bytovej politiky, Námestie mieru 3, 080 01 Prešov
- Okresný úrad Prešov, odbor krízového riadenia, Námestie mieru 3, 080 01 Prešov
- Okresný úrad Prešov, odbor opravných prostriedkov, Námestie mieru 3, 080 01 Prešov
- Okresný úrad Prešov, odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií, Námestie mieru 2, 080 01 Prešov
- Okresný úrad Prešov, odbor školstva, Tarasa Ševčenka 11, 081 92 Prešov
- Okresný úrad Prešov, pozemkový a lesný odbor, Masarykova 10, 080 01 Prešov
- Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru v Prešove, Požiarnická 1, 080 01 Prešov
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov, Slovenská 87, 080 28 Prešov
- Krajský pamiatkový úrad Prešov, Hlavná 115, 080 01 Prešov
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva, Hollého 5, 080 01 Prešov
- Regionálna veterinárna a potravinová správa Prešov, Levočská 112, 080 01 Prešov 1
- Ministerstvo obrany SR, Komenského 39/A, 040 01 Košice
- Dopravný úrad, Letisko M. R. Štefánika, 823 05 Bratislava
- Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, Sekcia železničnej dopravy a dráh, odbor dráhový stavebný úrad, Námestie slobody 6, 810 05 Bratislava

### 5. Schvaľujúci orgán

Mestské zastupiteľstvo mesta Prešov

### 6. Obsah a hlavné ciele strategického dokumentu a jeho vzťah k iným strategickým dokumentom.

#### **Obsah strategického dokumentu PRM Prešov 2015 - 2020**

Program rozvoja mesta Prešov na roky 2015 - 2020 s výhľadom do roku 2025 pozostáva v súlade s §8 zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, ako aj v zmysle novely tohto zákona č. 309/2014 Z. z., z piatich základných častí: analytickej, strategickej, programovej, realizačnej a finančnej.

**Analytická časť** okrem základnej charakteristiky a polohy a dostupnosti mesta Prešov obsahuje analýzu vnútorného a vonkajšieho prostredia podľa tematických oblastí: ľudské zdroje, bývanie a rozvoj mesta, hospodárska základňa a podnikateľské prostredie, cestovný ruch, kultúra, školstvo, šport, sociálna oblasť, doprava, životné prostredie a bezpečnosť. Závery analýz za každú tematickú oblasť sú zhrnuté v podobe SWOT analýz, ktoré sumarizujú silné a slabé stránky územia a identifikujú príležitosti a ohrozenia. Nevyhnutnou súčasťou analytickej časti je aj ex-post hodnotenie predchádzajúceho Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Prešov 2008 - 2013.

**Strategická časť** obsahuje najmä strategickú víziu, stratégiu rozvoja mesta Prešov pri zohľadnení jeho vnútorných špecifik, popis rozvojových cieľov v jednotlivých oblastiach rozvoja (8 programových oblastí) a indikátory plnenia plánovaných výsledkov.

**Programová časť** podrobnejšie rozpracováva postup dosiahnutia strategických cieľov v podobe navrhnutých opatrení a konkrétnych činností, vedúcich k naplneniu opatrení, vrátane indikátorov výstupov.

**Realizačná časť** venuje pozornosť inštitucionálnemu a organizačnému zabezpečeniu realizácie PRM Prešov, systému monitorovania a hodnotenia plnenia PRM Prešov, so špecifikáciou merateľných ukazovateľov, ako aj časovému harmonogramu realizácie PRM Prešov formou akčných plánov.

**Finančná časť** obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých prioritných oblastí v podobe indikatívnych finančných plánov v členení na finančné zdroje z rozpočtu mesta Prešov, resp. iné formy financovania.

### **Hlavné ciele PRM Prešov 2015 - 2020**

PRM Prešov 2015 - 2020 definuje vízie a ciele v rámci vyšpecifikovaných rozvojových oblastí, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity na dosiahnutie stanovených cieľov tak, aby mesto Prešov dosiahlo do roku 2025 pozitívnu zmenu, vedúcu k zlepšeniu kvality života obyvateľov mesta. K rámcovým rozvojovým oblastiam PRM Prešov 2015 - 2020 boli zaradené: doprava; ekonomický rozvoj mesta; výchova a vzdelávanie; sociálna starostlivosť; životné prostredie; kultúra, šport a cestovný ruch; bezpečnosť a efektívne spravovanie.

### **Vízia mesta Prešov s výhľadom do roku 2025**

*"Mesto Prešov je prosperujúcim centrom Šariša, príťažlivým pre jeho obyvateľov, podnikateľov a návštevníkov. Svoju prosperitu stavia na pracovitých, kreatívnych a vzdelaných ľuďoch, na spolupráci a na otvorenom participatívnom procese s občanmi a partnermi."*

| PROGRAMOVÁ OBLASŤ             | CIELE                                                                                                           |
|-------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| EKONOMICKÝ ROZVOJ             | Vytvoriť podmienky pre tvorbu pracovných miest                                                                  |
| DOPRAVA                       | Zvýšiť prejazdnosť, plynulosť a bezpečnosť dopravy                                                              |
|                               | Zvýšiť podiel nemotorovej dopravy                                                                               |
| ŽIVOTNÉ PROSTREDIE            | Skvalitniť životné prostredie na území mesta                                                                    |
| BEZPEČNOSŤ                    | Zvýšiť ochranu obyvateľov mesta a ich majetku                                                                   |
| SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ        | Skvalitniť a rozšíriť systém sociálnych služieb a sociálnej pomoci                                              |
| VÝCHOVA A VZDELÁVANIE         | Skvalitniť výchovno-vzdelávací proces v materských školách                                                      |
|                               | Skvalitniť výchovno-vzdelávací proces pre základné vzdelávanie a záujmovo umelecké vzdelávanie                  |
| KULTÚRA, ŠPORT, CESTOVNÝ RUCH | Zvýšiť návštevnosť podujatí skvalitnením ponuky pre kultúrne a športové vyžitie obyvateľov i návštevníkov mesta |
|                               | Vytvoriť z mesta Prešov východiskovú destináciu a zázemie služieb cestovného ruchu pre región Šariš             |
| EFEKTÍVNE SPRAVOVANIE         | Zvýšiť kvalitu spravovania mestskej samosprávy za účelom dosiahnutia vyššej dynamiky rozvoja územia             |

Pri zostavovaní cieľov bolo prihliadnuté na minimalizáciu negatívnych vplyvov na životné prostredie a minimalizáciu využívania neobnoviteľných zdrojov s prednostným využívaním obnoviteľných zdrojov, avšak v medziach ich reprodukčných schopností. Stanovené ciele rešpektujú potreby a práva budúcich generácií s cieľom zachovania možností optimálne využívať environmentálne prostredie mesta budúcimi generáciami.

#### **Vzťah PRM Prešov 2015 - 2020 k iným strategickým dokumentom**

Predmetný strategický dokument - Program rozvoja mesta Prešov na roky 2015 - 2020 s výhľadom do roku 2025 je novo navrhovanou stratégiou sociálneho a ekonomického rozvoja krajského mesta Prešov. S odstupom času bolo nevyhnutné predchádzajúci rozvojový dokument - Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Prešov na roky 2008 - 2013 (prijatý a schválený uznesením MsZ mesta Prešov č. 122/2007 dňa 12.12.2007, ktorého platnosť bola predĺžená do 31.12.2015 uznesením MsZ mesta Prešov č. 25/2015 zo dňa 26.1.2015) prehodnotiť, aktualizovať staré a formulovať nové opatrenia, ktoré mestu umožnia lepšie sa vyrovnáť s prebiehajúcimi zmenami vonkajšieho prostredia. Predkladaný PRM Prešov 2015 - 2020 nahrádza PHSR mesta Prešov na roky 2008 - 2013.

Vzhľadom na svoju mnohostrannú povahu je PRM Prešov 2015 - 2020 v súlade s ostatnými koncepčnými a strategickými dokumentmi na regionálnej i národnej úrovni:

- Územným plánom mesta Prešov, (Zmeny a doplnky 2013 a aktuálne platná verzia v čase spracovávaní PRM);
- Územným plánom veľkého územného celku Prešovského kraja (Zmeny a doplnky, 2009);
- Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 - 2015, (aktualizácia október 2010, návrh PHSR PSK 2014 - 2020);
- Národnou stratégiou regionálneho rozvoja SR - 2020/2030;
- Relevantnými koncepčnými materiálmi EÚ a SR (Partnerská dohoda SR na roky 2014 - 2020, operačné programy 2014 - 2020 a pod.).

### III. Základné údaje o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia

#### 1. Informácie o súčasnom stave životného prostredia vrátane zdravia a jeho pravdepodobný vývoj, ak sa strategický dokument nebude realizovať.

Kvalita životného prostredia mestského organizmu Prešova je ovplyvnená jeho geografickou topickou a chorickou polohou, ale najmä socioekonomickogeografickými aktivitami zo sféry priemyslu, dopravy, odpadového hospodárstva i poľnohospodárstva. Dôležitým faktorom je i koncentrácia obyvateľstva - na 1 km<sup>2</sup> pripadá 1303,06 obyvateľov. Prešov je tretím najväčším mestom v Slovenskej republike s počtom obyvateľov 91 782 v roku 2011 a 90 187 v roku 2014.

Vo vzťahu ku kvalite životného prostredia najdôležitejším znakom geografickej polohy z fyzickogeografického aspektu je poloha sídla v geomorfologických celkoch, ktorou je určené jeho fyzickogeografické (prírodné) vybavenie (geologický substrát, nerastné bohatstvo, reliéf, klíma, vodstvo, pôdy, rastlinstvo a živočíšstvo). Zo socioekonomických znakov polohy za najvýznamnejší je možné považovať pozíciu mesta na hlavných dopravných koridoroch a ich križovatkách, ako aj polohové vzťahy regiónu k susedným lokáciám.

Úsilie o zlepšenie súčasného stavu životného prostredia, najmä starostlivosť o narušenú stabilitu krajiny a jej geoeкосистémov, sa premietlo aj do politiky vlády SR, uplatňovanej Ministerstvom životného prostredia SR. Výsledkom týchto snáh je prijatie Koncepcie územného systému ekologickej stability krajiny (uznesenie vlády č. 394/1991). Územný systém ekologickej stability predstavuje takú celopriestorovú štruktúru navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine a vytvára predpoklady pre trvale udržateľný rozvoj. Fungujúci Územný systém ekologickej stability (ÚSES) má za cieľ zachovať, vytvárať a udržiavať rôznorodosť podmienok pre život a umožňuje udržať alebo zlepšiť biodiverzitu a zachovať genofond rastlinstva a živočíšstva, čo je dôležitý faktor nielen ekologickej stability, ale aj ochrany prírody a kvality životného prostredia. Obnova alebo zlepšenie ekologickej stability sa musí vykonať najmä tam, kde sa stabilné prvky nevyskytujú, alebo sú zastúpené nedostatočne, čo spôsobuje zrušenie alebo narušenie územnej ekologickej stability.

Za stabilizujúce geoeкологické prvky sa považujú napr. chránené územia a prírodné výtvory, ochranné pásma vodných zdrojov, ochranné lesy a ďalšie prirodzené, alebo málo premenené lesné, lúčne, skalné, mokradové, vodné geoeкосистémy. Tieto prvky sú v krajine nosné a tvoria kostru ÚSES. Kostra územného systému ekologickej stability alebo jej časti sú najmä v urbanizovaných priestoroch narušené, chýbajú alebo sú redukované, prípadne transformované. Zabezpečenie funkčnosti ÚSES je potrebné podmieniť stabilizačnými opatreniami, zameranými na racionálnu exploatáciu krajiny a udržanie jej ekologickej stability.

Územný systém ekologickej stability musí vychádzať z porovnania pôvodnej fyzickogeografickej štruktúry krajiny a jej súčasnej, teda druhotnej štruktúry, ktorá vznikla transformáciou prírodného prostredia regiónu v dlhom historickom procese vývoja ľudskej spoločnosti a jej aktivít v tomto konkrétnom priestore. Transformácia jednotlivých zložiek krajiny bola buď úplná, napr. u pôd kde v zastavanej ploche - intraviláne mesta vznikli antropogénne pôdy (antrozeme), resp. čiastočná, napr. plochy zelene, ktoré síce produkujú fytomasu, ale ich štruktúra z aspektu zloženia a zastúpenia jednotlivých druhov je úplne odlišná.

#### Starostlivosť o základné zložky životného prostredia

Celková kvalita života v Prešove závisí od vplyvu hospodárskych a iných aktivít jeho obyvateľov na jednotlivé zložky životného prostredia a od smerovania týchto aktivít. Je možné ju určiť na základe komplexného exaktného vyhodnotenia monitoringu jednotlivých zložiek životného prostredia, ale i akceptovaním kategórií, ktorých hodnotenie je subjektívne. Hodnotenie kvality životného prostredia urbanizovaných priestorov je veľmi náročné z dôvodov výskytu celého radu negatívnych faktorov, ktoré tu ovplyvňujú jeho jednotlivé zložky.

Výsledky monitoringu základných zložiek životného prostredia (ovzdušie, voda, pôda) a geografický terénny výskum predstavujú bázu, od ktorej sa odvíja hodnotenie kvality životného prostredia regiónu.

Jedným z najdôležitejších ukazovateľov kvality životného prostredia je **čistota ovzdušia**. Na základe výsledkov monitoringu bol Prešov v roku 1993 legislatívne vyhlásený za zaťažené územie (vyhláška MŽP SR č. 112/1993), ktoré si vyžaduje osobitnú ochranu ovzdušia. Pre mesto sa pripravuje smogový varovný a regulačný systém, ktorého úlohou bude zabezpečiť súbor opatrení pre reguláciu zdrojov znečisťovania ovzdušia za nepriaznivých meteorologických podmienok (Szabó a kol. 1999).

V meste Prešov je v súčasnosti umiestnená len jedna autonómna monitorovacia stanica (AMS), ktorá je lokalizovaná južne od križovatky ulíc Jurkovičova - Arm. gen. L. Svobodu (oproti ČS Lukoil). Stanica bola pôvodne umiestnená nad úrovňou križovatiek Solivarská - Arm. gen. L. Svobodu a zároveň bol zmenený typ stanice z mestskej požadovej na mestskú dopravnú. AMS Arm. Gen. L. Svobodu monitoruje hodnoty: NO<sub>2</sub>, PM<sub>10</sub>, PM<sub>2,5</sub>, CO, C<sub>6</sub>H<sub>6</sub>.

V predchádzajúcom období boli v ovzduší mesta a jeho okolia zaznamenané zvýšené koncentrácie prachových častíc PM<sub>10</sub>, ktoré predstavujú najväčší problém kvality ovzdušia na Slovensku, ale aj vo väčšine európskych krajín. Okrem nepriaznivých poveternostných podmienok, prispieva ku znečisteniu ovzdušia lokálne vykurovanie budov, vrátane rodinných domov tuhými palivami. Hlavný podiel na znečisťovaní ovzdušia mesta majú mestské kotolne, drevospracujúci priemysel, automobilová doprava a sekundárna prašnosť. Mesto Prešov sa podľa predbežných údajov Slovenského hydrometeorologického ústavu (SHMÚ) radí do skupiny miest s najvyšším počtom smogových dní. Najvyšší počet smogových dní bol nameraný vo Veľkej Ide pri Košiciach (97 smogových dní), avšak tento počet je vysoký aj v meste Prešov, keď bolo v roku 2014 nameraných až 46 smogových dní. Maximálna norma povoľuje 35 smogových dní ročne. Zvýšené koncentrácie prachových častíc (PM<sub>10</sub>) majú nepriaznivé účinky na ľudské zdravie, ako je podráždenie horných dýchacích ciest s kašľom a kýchaním a podráždenie očných spojiviek. V predchádzajúcom období bolo potrebné obmedziť vetranie v čase inverzie (hlavne v podvečerných hodinách) i pohyb vo vonkajšom prostredí, hlavne deťom, starším a chorým ľuďom.

Špeciálnym druhom kontaminácie ovzdušia je zaťaženie prostredia pachom. Za imisný limit sa považuje koncentrácia, ktorá neobťažuje obyvateľstvo, čo je do určitej miery subjektívne kritérium.

Nakladanie s **komunálnym odpadom (KO)** na území mesta sa riadi Programom odpadového hospodárstva mesta Prešov a hierarchiou odpadového hospodárstva. Hierarchiou odpadového hospodárstva je predchádzanie vzniku odpadu, príprava na opätovné použitie odpadu, recykláciu odpadu, iné zhodnocovanie odpadu, napr. energetické zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadu. Nakladanie s komunálnym odpadom na území mesta vykonáva oprávnená osoba. Komunálny odpad je možné zhromažďovať len v zberných nádobách, určených oprávnenou osobou. Zberné nádoby na zhromažďovanie komunálneho odpadu sa umiestňujú na stanovištiach. V prípade, že určené stanovišťa svojimi rozmermi nepostačujú zberným nádobám musia byť zberné nádoby umiestnené tak, aby boli ľahko prístupné zbernými vozidlami oprávnenej osoby, aby neboli prekážkou v doprave a aby nespôsobovali hygienické a estetické závady bezprostredného okolia. Oprávnená osoba podáva mestu minimálne jedenkrát ročne písomne správu o nakladaní s komunálnym odpadom a vyseparovanými zložkami komunálneho odpadu na území mesta. Prevzatím komunálneho odpadu oprávnenou osobou od pôvodcu odpadu sa tento komunálny odpad stáva majetkom mesta. Vytriedené zložky komunálneho odpadu je každý povinný producent odpadu na území mesta vložiť do na to určených zberných nádob na triedený odpad. Triedený odpad, pre ktorý nie sú určené zberné nádoby môžu obyvatelia mesta Prešov a po dohode s oprávnenou osobou aj právnická osoba alebo fyzická osoba podnikateľ, ukladať na zberných dvoroch na Bajkalskej ul. č. 33 a Jesennej ul. č. 3 v Prešove. Vytriedený odpad zbiera podľa harmonogramu, zverejneného v zmysle nariadenia o nakladaní s komunálnymi odpadmi na území mesta Prešov a potreby oprávnená osoba.

Skládka komunálneho odpadu Prešov - Cemjata (ale aj iného odpadu) bola prevádzkovaná do 31. 8. 1996. V súčasnosti sa realizuje sanácia a rekultivácia skládky. Na základe doteraz realizovaných prieskumov je možné konštatovať, že na lokalite skládky Prešov - Cemjata došlo pri nesprávnom

prevádzkovaní skládky a jej nevhodnom umiestnení k úniku znečisťujúcich látok do okolitej krajiny (životného prostredia). Z týchto dôvodov využitie skládkového telesa na úpravu zemín kontaminovaných ropnými látkami biodegradáciou na skládke Cemjata je potrebné zvážiť a pripraviť komplexný projekt tejto činnosti. Skládkové teleso na Cemjate je vhodné na drtenie a ukladanie stavebného odpadu, resp. na kompostovanie zeleného odpadu z mesta, ktorý je potrebné zároveň využiť na spätné zahumusovanie a sanáciu skládky. Inertný odpad zo stavieb (výkopové zeminy) možno sústrediť nad skládkou Cemjata. Môžu byť využité na zásyp skládkového telesa. Nebezpečný odpad je potrebné zneškodňovať vo vyhovujúcich zariadeniach v meste i mimo mesta a jeho likvidácia musí byť zmluvne zabezpečená. V Prešove sú dve spaľovne odpadov, spaľovňa Fecupral spol. s r.o. na nebezpečný odpad a spaľovňa na odpad zo zdravotníckych zariadení (prevádzkovateľ Nemocnica s poliklinikou Prešov).

Mesto Prešov zneškodňuje komunálny odpad na skládke Petrovce pri Hanušovciach. Nie je doriešené separovanie nebezpečných látok z tuhého domového odpadu (suché batérie, žiarivkové trubice, lieky, olovené akumulátory, zbytky farieb a domácej chémie). Na zvýšenie podielu separácie odpadov je potrebné vybudovať samostatný separačný dvor. Vhodnú plochu na tento účel je potrebné nájsť na území niektokej z blízkejších obcí.

Množstvo komunálneho odpadu (KO) v meste Prešov malo v rokoch 2008 - 2011 klesajúcu tendenciu (z 26 476 t KO na 22 300 t KO), zatiaľ čo obdobie rokov 2012 - 2014 je charakteristické kolísavým množstvom KO (v rozmedzí 22 615 - 25 449 t KO). V roku 2014 však bolo množstvo KO na úrovni rokov 2008 - 2009. Z pohľadu prepočtu množstva komunálneho odpadu v kg na obyvateľa Prešovský kraj produkuje najmenej kg KO /obyv. spomedzi všetkých krajov (na úrovni 242 - 255 kg/obyv.). Naopak Bratislavský kraj produkuje až 424 - 462 kg/obyv. ročne.

Nakladanie s drobným stavebným odpadom a jeho zložkami, vrátane nakladania s objemným odpadom rieši nariadenia mesta Prešov o nakladaní s komunálnymi odpadmi na území mesta Prešov. Zber biologicky rozložiteľného odpadu (BRO) zo zelene v rámci individuálnej bytovej výstavby je zabezpečený prostredníctvom vriec. Zber zabezpečuje oprávnená osoba podľa harmonogramu.

Na území mesta Prešov sú v posledných rokoch čoraz viac evidované problémy zhromažďovania odpadu na inom mieste, ako na mieste na o určenom v súlade so zákonom o odpadoch. Ročne je na Obvodný úrad životného prostredia v Prešove nahlásených okolo 60 nelegálnych skládok odpadu. Problémom sa v tomto prípade javí fakt, že nie je možné identifikovať zodpovednú osobu, ktorá nelegálnu skládku založila a v mnohých prípadoch trvá aj pol roka, kým sa kompetentní začnú skládkou zaoberať. Ak je skládka založená na verejnom priestranstve, na pozemku, ktorý je vo vlastníctve mesta, mesto musí uhradiť náklady so zneškodnením odpadov na nelegálnych skládkach.

**Čistota povrchových a podzemných vôd** je významným parametrom kvality životného prostredia. Prešov patrí do povodia Torysy, ktorá na území mesta priberá z významnejších prítokov Sekčov, Delňu, Solný potok. Čistota povrchových vôd sa sleduje v Toryse a Sekčove. Po Lipany je Torysa pomerne čistým tokom. Od Lipian po Prešov nastáva zhoršenie kvality vody vo všetkých ukazovateľoch. Množstvo koliformných baktérií vysoko prekračuje limit V. triedy čistoty. Vplyv mesta a prítoku Sekčov, do ktorého sú vypúšťané priemyselné odpadové vody zachytáva odberné miesto Torysa - Kendice. V skupine ukazovateľov kyslíkového režimu je tu III. trieda čistoty, základné chemické ukazovatele sú tu v V. triede čistoty, ostatné chemické ukazovatele v IV. triede čistoty, ukazovatele ťažkých kovov vykazujú vplyvom koncentrácie Hg a Zn IV. triedu a biologické a mikrobiálne ukazovatele V. triedu čistoty.

Zabezpečenie čistoty vody v Toryse a Sekčove musí vychádzať zo základného postulátu, teda jej čistoty nie pod mestom, ale predovšetkým v meste. Torysa tvorí vlastne hydrografickú os mesta. Koryto rieky spolu s nivou predstavuje dôležitý stuhový areál, v ktorom sa skoncentrovala nová bytová výstavba a niektoré nové funkcie mesta, nemožno preto ignorovať kvalitu vody v tomto recipiente.

Čistota podpovrchových vôd sa sleduje v oblasti riečnych náplavov Torysy od Brezovičky po Prešov. Pre nadlimitný obsah nerozpustných látok, železa a mangánu, amónnych iónov, zvýšený

obsah dusičnanov a nadlimitnú koncentráciu hliníka, ortuti a organických látok PCE nevyhovuje požiadavkám STN 757111 ako pitná voda.

Závažným stresorom v životnom prostredí Prešova sú **pôdy a zeminy** znečistené ropnými látkami a priemyselnými olejmi. Nachádzajú sa v južnej časti priemyselnej zóny Prešova. Monitoring kontaminácie pôd v tejto zóne vykonáva firma Krüger International Consult A/S. Sprostredkovateľom je Ministerstvo životného prostredia SR. Plocha na úpravu zemín znečistených ropnými látkami biodegradáciou je situovaná v južnej časti mesta v priestore funkčných plôch výroby (areál spoločnosti EBA s.r.o.). Ďalšia plocha na dekontamináciu je situovaná na k.ú. Kapušany.

Kontamináciu pôd v katastroch Prešova monitoruje Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy v Bratislave na desiatich sondách. Monitorujú sa hodnoty rizikových látok v pôde: As, Ba, Be, Cd, Co, Cr, Cu, Hg, Mo, Ni, Pb, Se, Sn, V, Zn, ďalej karcinogénne látky - polycyklické aromatické uhľovodíky PAU a polychlorované bifenoly PCB atď.

- Dve sondy sú na nive Sekčova č. 099, 090.
- Jedna na hone Rúrky č. 083.
- Jedna na hone Polianky nad Vydumancom č. 082.
- Dve sondy 096, 097 sa nachádzajú na náplavovom kuželi Šebastovky.
- Jedna č. 091 na náplavovom kuželi Delne vo východnej časti katastra.
- Severne od prešovskej tehelne je lokalizovaná sonda č. 122
- Severovýchodne od Surdoku sonda č. 089.
- Lesné pôdy monitoruje sonda č. 003 v lokalite Malkovská hôrka

Vo väčšine sond okrem sondy č. 091 a č.003 je obsah rizikových látok nad referenčnou hodnotou, teda je vyšší ako fónové hodnoty pre danú oblasť. Napríklad vanád je disperzný prvok a nachádza sa prakticky vo všetkých horninách, ale aj v rope a je potrebné podotknúť, že zlúčeniny vanádu sú jedovaté. Nikel je prvok, ktorý sprevádza železo v pyritoch, ale nachádza sa napr. aj v rope. Arzén je prvok, ktorý môže pochádzať z prírodného horninového prostredia. Nachádza sa vo forme  $As_2O_3$  (auripigment) a je rozptýlený najmä vo flyšových horninách. Referenčná hodnota jednotlivých rizikových prvkov, prípadne jej prekročenie, neznamena sice kontamináciu pôdy, ale je to signál, že obsah látok je vyšší ako fónové hodnoty pre danú oblasť. Po príčinách tohto zvýšenia je potrebné pátrať, nemožno ich obísť najmä preto, že v nadväznosti na poľnohospodársku produkciu, rastlinná výroba, živočíšna výroba a konzumenti - potravinový a potravinový reťazec, môžu vzniknúť tzv. kumulatívne efekty, hromadenie rizikových látok v organizmoch a v ľudskom organizme. Závažným momentom je kontaminácia pôd ropnými látkami a priemyselnými olejmi v južnej časti priemyselnej zóny Prešova. V súčasnosti ju monitoruje firma Krüger z Dánska prostredníctvom MŽP SR. Výsledky monitoringu nie sú zatiaľ známe, ani návrh riešenia.

Životné prostredie Prešova je ovplyvnené stresovými faktormi prírodného i antropogénneho pôvodu. Na základe priestorového rozloženia prírodných a primárnych antropogénnych stresorov a monitoringu vybraných sekundárnych antropogénnych stresorov je možné v katastri Prešova definovať štyri regióny kvality životného prostredia:

- Priemyselný región doliny Sekčova s veľmi nízkou kvalitou životného prostredia.*
- Prevažne poľnohospodársky región Toryskej pahorkatiny s nízkou kvalitou životného prostredia, s priemernou hustotou zaľudnenia.*
- Obytno-službový región doliny Torysy s priemernou kvalitou životného prostredia, s vysokou hustotou zaľudnenia.*
- Lesoparkový podvrchovinný región s veľmi vysokou kvalitou životného prostredia, s nízkou hustotou zaľudnenia.*

## Charakteristika kvality životného prostredia vo vyčlenených regiónoch

### A. *Priemyselný región doliny Sekčova s veľmi nízkou kvalitou životného prostredia.*

Zaberá dolinu Sekčova a časť doliny Torysy pod jej sútokom so Sekčovom po hranicu katastra. Sú tu lokalizované primárne stresory zo sféry priemyslu a dopravy, sprevádzané sekundárnymi

stresormi, t. j. emisiami látok znehodnocujúcich ovzdušie (TZL, SO<sub>2</sub>, NO<sub>x</sub> CO). V pôdach sú referenčné hodnoty niklu, chrómu a vanádu. Tok Sekčova má V. triedu čistoty (veľmi silne znečistená voda) takmer vo všetkých ukazovateľoch. Podzemné vody i pôdy sú v južnej časti regiónu kontaminované ropnými látkami a priemyselnými olejmi. Hlučnosť je na všetkých komunikáciách nadlimitná, najvyššia v severnej a južnej časti regiónu. Parková a vyhradená zeleň v regióne chýba. Časté sú tu synantropné, ale najmä ruderalne spoločenstvá. Koeficient ekologickej stability regiónu podľa pomeru stabilných a labilných plôch je tu do 0,3 - územie nadpriemerne využívané so zreteľným narušením pôvodných prírodných štruktúr.

**B. Prevažne poľnohospodársky región Toryskej pahorkatiny s nízkou kvalitou životného prostredia a priemernou hustotou zaľudnenia.**

Rozprestiera sa vo východnej časti územia. Tvoria ho katastre obcí Nižná Šebastová, Ľubotice, Šalgovík a Solivar. Z prírodných endogénnych potenciálnych stresorov je tu lokalizované pri Nižnej Šebastovej epicentrum zemetrasenia, z exogénnych zemné prúdy pri Šalgovíku a Ľuboticiach. Antropogénne primárne stresory predstavujú areály dvorov PD, ŠM a hydinárskej farmy. Zvláštnu štruktúru tvorí priemyselný areál lúhovacích vrtov na ťažbu soľanky. Vo východnej časti regiónu prevažuje intenzívna poľnohospodárska výroba, v západnej sú zastavané plochy s prevažujúcou individuálnou bytovou výstavbou. Zo sekundárnych stresorov tu pôsobia transmisie z priemyselného regiónu doliny Sekčova pri západnom a severozápadnom veternom prúdení. Závažným stresorom v severnej časti regiónu je hlučnosť z automobilovej dopravy po ceste E 371, ale najmä hluk z leteckej dopravy, nachádza sa tu náletový kužeľ vojenského letiska (pri Nižnej Šebastovej). Varovným signálom znehodnotenia životného prostredia je kontaminácia pôdy nadlimitným množstvom polycyklických aromatických uhľovodíkov a arzénom (indikačná hodnota) pri Nižnej Šebastovej. V ďalšej monitorovanej sonde južne od Solivaru je v pôde obsah niklu nad referenčnou hodnotou. Dost' vysoká je v regióne i sekundárna prašnosť. Koeficient ekologickej stability regiónu je 0,3 - 0,8, územie intenzívne využívané hlavne poľnohospodárskou výrobou.

**C. Obytno-službový región doliny Torysy s priemernou i vysokou kvalitou životného prostredia a vysokou hustotou zaľudnenia.**

Rozprestiera sa na nive a terasách Torysy v centrálnej časti katastra. Prevažuje v ňom zastavaná plocha s veľkými areálmi komunálnej bytovej výstavby striedajúcimi sa s areálmi služieb a individuálnou bytovou výstavbou. Patrí tu i historické jadro mesta. Z prírodných potenciálnych exogénnych stresorov sú tu lokalizované planárne zosuvy v areáli od Prešovskej tehelne až za Kúty. Závažným stresorom okrem husto zastavanej plochy s vysokou koncentráciou obyvateľstva nedostatkom vyhradenej a parkovej zelene sú emisie z mestských kotolní bez odlučovacej techniky, z domácich kúrenísk, ale najmä z automobilovej dopravy a nezanedbateľná je aj sekundárna prašnosť. Hlučnosť z dopravy je na väčšine komunikácií, okrem historického jadra mesta, nadlimitná, najvyššia na Levočskej a Duklianskej ulici (súčasť tranzitnej trasy E 50). V nočných hodinách tu emitujú hluk stacionárne zdroje, napr. kotolňa Spravbytu na Lipovej ulici atď. Za južného, juhovýchodného a východného veterného prúdenia býva región zasiahnutý transmisiami zo susedného priemyselného regiónu. Podľa monitoringu pôd v sonde č. 122 severne od prešovskej tehelne obsah chrómu v A i C horizonte presahuje referenčnú hodnotu tejto látky, je teda vyšší ako sú fónové hodnoty pre túto oblasť. Od roku 1997 poklesol v regióne prašný spád a emisie SO<sub>2</sub> zo stacionárnych zdrojov zásluhou rozsiahlej plynofikácie, ale postupne začali stúpať emisie NO<sub>x</sub>, TZL, CO a hlučnosť, na ktorých sa podieľa najmä doprava a niektoré stacionárne zdroje. Monitoring ovzdušia pôd, podzemných vôd a hladiny hluku z aspektu počtu meracích stanovišť k vnútornej štruktúre regiónu je nedostatočný a namerané hodnoty nie sú spracované na adekvátnej úrovni. Chýba ich územný priemet. Kvalita životného prostredia je priemerná, ale sú tu i areály s veľmi vysokou resp. veľmi nízkou kvalitou životného prostredia. Priemer koeficientu ekologickej stability je do 0,3 - územie nadpriemerne využívané so zreteľným narušením prírodných štruktúr.

D. Prevažne lesoparkový podvrchovinný región s veľmi vysokou kvalitou životného prostredia a veľmi nízkou hustotou zaľudnenia.

Región zaberá Malkovskú hôrku, Kvašnú vodu, Cemjatu, Borkut a Okruhliak v západnej časti katastra. Má najväčšiu nadmorskú výšku. Prevažujú v ňom lesné spoločenstvá dubohrabín. Najvyššie polohy zaberajú bučiny. V nižších polohách sa nachádzajú dubovo hrabové lesy. Menšie plochy tu zaberá orná pôda prímestského poľnohospodárstva. Rekultivované teleso skládky komunálneho odpadu na Cemjate je možné považovať v regióne za závažný antropogénny stresor. Potenciálne prírodné exogénne stresory predstavujú zemné prúdy pod Okruhliakom a na hone Medzi tromi jarkami v Malkovskej hôrke. V severnej polovici územia je zvýšená sekundárna prašnosť a na dvoch krátkych úsekoch cestných komunikácií je nadlimitná hlučnosť. Z troch monitorovaných pôdných sond v sonde 083 na Rúrkach je obsah rizikových látok a to chrómu, molybdénu, niklu a vanádu nad referenčnou hodnotou. Sonda 089 pod Okruhliakom má obsah niklu a molybdénu nad referenčnou hodnotou. V sonde 003 na Kvašnej vode je obsah všetkých rizikových látok pod referenčnou hodnotou. Región je dobre vetraný. Koeficient ekologickej stability je tu nad 3,0 územie s prevahou prírodných prvkov.

**2. Informácia vo vzťahu k environmentálne obzvlášť dôležitým oblastiam, akými sú navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, európska sústava chránených území (Natura 2000), chránené vodohospodárske oblasti a pod.**

Najbližšie ležiace územia európskeho významu ku katastrálnym hraniciam mesta Prešov sú: Fintické svahy v k.ú. Fintice, Dunitová skalka v k. ú. Sedlice. Najbližšie ležiacim chráneným vtáčím územím sú Slánske vrchy v k. ú. Ruská Nová Ves. Aktivita navrhnutá v PRM Prešov 2015 - 2020 nebudú zasahovať do legislatívne vyhlásených chránených území na národnej úrovni ani nebudú mať významné vplyvy na navrhované lokality súvislej európskej sústavy chránených území (systém CHÚ NATURA 2000). Nie sú predpokladané žiadne závažné negatívne vplyvy na životné prostredie, keďže sa bude jednať o plánované a posudzované aktivity, ktoré musia spĺňať všetky environmentálne aspekty pri príprave navrhovaného strategického dokumentu.

V katastrálnom území mesta sa nachádzajú chránené územia a objekty prírody:

a) *existujúce:*

- Chránený strom Prešovský platan a jeho ochranné pásmo (2. stupeň ochrany v ochrannom pásme, ktorým je plošný priemet koruny stromu + 1,5 m).

b) *navrhované:*

- Prírodná rezervácia Nižné lúky (lokalita Surdok) (Do doby vyhlásenia je pre túto plochu potrebné dodržiavať ochranu zodpovedajúcu minimálne 3. stupňu ochrany prírody. Ostatné územie mesta sa nachádza v 1. stupni ochrany.).

c) *mokrade*

- Podľa vymedzenia regionálnym strediskom Štátnej ochrany prírody v lokalitách Nižné lúky, Kúty, Šafárikova/Duklianska, Východná/Rusínska, Pod Táborom.

Akokoľvek činnosť v chránenom území sa môže diať len so súhlasom príslušného orgánu štátnej ochrany prírody.

Ochranné pásmo vodných tokov (§ 49 zák. č. 364/2004 Z.z.) je v meste Prešov zadefinované:

- Pozdĺž oboch brehov vodohospodársky významných tokov Torysa, Sekčov, Šebastovka a Delňa šírky 10 m,
- pozdĺž ostatných vodných tokov 5 m.

**3. Charakteristika životného prostredia vrátane zdravia v oblastiach, ktoré budú pravdepodobne významne ovplyvnené.**

Plánované aktivity v rámci strategického dokumentu PRM Prešov 2015 - 2020 sú navrhnuté s cieľom dosiahnuť ekonomický i environmentálny rozvoj mesta, pozitívnu zmenu vedúcu k zlepšeniu kvality života obyvateľov mesta, návštevníkov i podnikateľov, ako i posilniť pozíciu mesta v regióne.

Tieto ciele je možné dosiahnuť za predpokladu zachovania a zlepšovania stavu jednotlivých zložiek životného a prírodného prostredia tak, aby bol zabezpečený trvalo udržateľný rozvoj mesta a aby mesto poskytovalo svojim obyvateľom dostatočné kvalitné prostredie pre život. Mesto Prešov chce zabezpečiť udržateľný rozvoj, ktorý je cieleným, dlhodobým, komplexným a synergickým procesom, ovplyvňujúcim podmienky a všetky aspekty života (kultúrne, sociálne, ekonomické, environmentálne a inštitucionálne), na všetkých úrovniach v správe mesta a smeruje k takému funkčnému modelu mestského spoločenstva, ktorý kvalitne uspokojuje biologické, materiálne, duchovné a sociálne potreby a záujmy ľudí, pričom eliminuje alebo výrazne obmedzuje zásahy ohrozujúce, poškodzujúce alebo ničiace podmienky a formy života, nezaťažuje krajinu nad únosnú mieru, rozumne využíva jej zdroje a chráni kultúrne a prírodné dedičstvo.

Pre zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja bude udržiavaný a etapovito budovaný územný systém ekologickej stability, ktorého základom je kostra ekologickej stability, ktorú tvoria biokoridory, biocentrá a ekologicky významné plochy zelene. Biokoridormi sú pásové štruktúry verejnej a krajinskej zelene, biocentrá sú väčšie a významnejšie plochy zelene prevažne v priesečníkoch biokoridorov. Na všetkých plochách zelene, tvoriacich územný systém ekologickej stability na území mesta, sú prípustné len jednoduché a drobné stavby súvisiace s rekreačným využitím územia. Rekreačné využitie týchto plôch nesmie viesť k degradácii pôvodných ekosystémov.

V katastrálnom území mesta sa nachádzajú významnejšie prvky ekologickej stability:

- 1) regionálny biokoridor Sekčov
- 2) nadregionálny biokoridor Torysa
- 3) regionálny biokoridor Delňa

Pri vyhodnocovaní zdravotného stavu obyvateľstva Slovenska bolo zistené, že kvalita životného prostredia má priamy vplyv na formovanie zdravotného stavu obyvateľstva. Ako negatívny faktor v dotknutom území, ktorý v súčasnosti môže vplývať na kvalitu životného prostredia a tým aj na zdravie obyvateľstva, sú najmä emisie a hluk z dopravy. Za najzávažnejšie z hľadiska vplyvov na zdravie sa v súčasnosti považujú dve látky: jemné prachové častice (PM) a prízemný ozón.

**Tuhé častice PM<sub>10</sub>** - PM je látka znečisťujúca ovzdušie, ktorá pozostáva zo zmesi tuhých a kvapalných častíc rozptýlených v ovzduší. Tieto častice majú rôzne fyzikálne vlastnosti a chemické zloženie. PM sa môžu buď priamo vypúšťať do ovzdušia (primárne PM) alebo sa môžu vytvárať sekundárne v atmosfére z plyných prekursorov (najmä oxid siričitý, oxidy dusíka, amoniak a prchavé nemetánové organické zlúčeniny). PM<sub>10</sub> predstavuje polietavý prach predstavuje zmes častíc rôznej veľkosti, ktoré sú voľne rozptýlené v ovzduší. Ich pôvod je v rôznych prírodných procesoch, ako aj antropogénnej činnosti. Zdravotná významnosť prachu závisí od veľkosti častíc ako aj ich zloženia. Zatiaľ čo väčšie častice (nad 10µm) môžu pôsobiť iba podráždenie horných dýchacích ciest s kašľom a kýchaním a dráždenie očných spojiviek, menšie častice sa dostávajú až do dolných dýchacích ciest. Podľa svojho zloženia môže mať prach účinky dráždivé, toxické, fibrogénne aj alergizujúce. Na tuhé častice sa tiež viažu mikroorganizmy a tak tvoria cestu prenosu rôznych infekčných ochorení. Zvýšená prašnosť v ovzduší všeobecne pôsobí dráždivo na dýchacie cesty a spravidla sa vyskytuje spolu s ďalšími škodlivinami, ako sú oxid siričitý alebo oxidy dusíka. Za citlivé skupiny populácie sa považujú astmatici, osoby s ochoreniami dýchacej sústavy a srdcovo-cievnej sústavy, veľmi malé deti a starí ľudia. Z odborných zdravotníckych štúdií vyplynulo, že v lokalitách s vysokým a dlhodobým výskytom zvýšených koncentrácií malých prachových častíc v ovzduší sa zisťuje zvýšená úmrtnosť obyvateľov na ochorenia dýchacej a srdcovo-cievnej sústavy.

**Jemné prachové častice PM<sub>2,5</sub>** v ovzduší znižujú priemernú štatistickú dĺžku života EÚ o viac než osem mesiacov. Dlhodobé vystavenie ľudskej populácie týmto látkam, ako aj vystavenie počas dopravnej špičky, môže viesť k rôznym zdravotným komplikáciám v každom veku, avšak osoby so srdcovými alebo dýchacími problémami sú obzvlášť ohrozené, a to v rozsahu od menších problémov s dýchanou sústavou až k predčasným úmrtiam.

**Prízemný ozón O<sub>3</sub>** - Ozón je plyn veľmi dobre rozpustný vo vode, so silnými oxidačnými vlastnosťami, ktorý má akútne i chronické účinky na zdravie. Akútne účinky sa môžu pozorovať u citlivých osôb už

od koncentrácií, ktoré prekračujú limitnú hodnotu (t.j. 180 µg/m<sup>3</sup>) vo forme dráždenia očí, nosa a hrdla, pocitov tlaku na prsiach, kašľa a bolesti hlavy. U astmatikov môže vyvolávať záchvaty a príznaky z dráždenia dýchacích ciest. Chronické účinky je možné očakávať pri opakovanom a dlhodobom vystavovaní organizmu účinkom ozónu a môžu sa prejavovať zápalovými ochoreniami dýchacích ciest a pľúc, zmenami v zložení krvi, zvýšením pohotovosti na alergickú reakciu, poruchami odolnosti organizmu. K najcitlivejším skupinám populácie na ozón patria starí ľudia, osoby s ochoreniami dýchacej a srdcovo-cievnej sústavy, alergici a astmatici, veľmi malé deti a tehotné ženy. Rizikové skupiny obyvateľstva by mali obmedziť dobu pobytu vonku a skrátiť vetranie obytných miestností.

V okrese Prešov bolo v roku 2012 evidovaných v databáze Národného emisného informačného systému (NEIS) 16 veľkých a 388 stredných zdrojov znečistenia ovzdušia (ZZO). Najväčším znečisťovateľom / prevádzkovateľom ZZO v meste Prešov je spoločnosť SPRÁVBYTKOMFORT a.s. Prešov, ktorá sa v roku 2012 podieľala 1,37% na celkovom znečisťovaní v rámci kraja (dominujú oxidy dusíka).

Monitorovanie prízemného atmosférického ozónu v meste Prešov nie je realizované. Do monitorovacej siete EMEP patria len 2 monitorovacie stanice - Starina a Stará Lesná. Okrem týchto staníc sa prízemný ozón meria aj v Humennom (mestské prostredie) a v Aero-logickom a radiačnom centre SHMÚ v Gánoviach, ktoré je zapojené do medzinárodných pozorovaní ozónového systému.

Najväčšia úmrtnosť v dôsledku respiračných chorôb u detí a mladistvých sa prejavila v Prešovskom a Košickom kraji, kde niekoľkonásobne prekročila úroveň úmrtnosti v ostatných regiónoch. Táto skutočnosť je zjavne spôsobená aj vplyvom ďalších faktorov spôsobujúcich vznik respiračných chorôb (podľa Úradu verejného zdravotníctva SR).

Úmrtnosť v meste Prešov bola v roku 2005 na úrovni 8,3 promile (8,3 úmrtí na 1000 obyv.), čo je viac v porovnaní s okresom Prešov (7,9 promile), Prešovským krajom (8,2 promile), ale menej než priemer SR (9,5 promile).

#### **4. Environmentálne problémy vrátane zdravotných problémov, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu.**

Kvalita životného prostredia mesta, prostredie v ktorom ľudia žijú, pracujú, respektíve trávajú svoj voľný čas je jedným zo základných atribútov konkurencieschopnosti mesta. Mnohí obyvatelia a investori považujú úroveň životného prostredia za jeden zo svojich základných lokalizačných faktorov.

Z hľadiska problematiky životného prostredia mesta je potrebné poukázať na základné environmentálne problémy mesta Prešov, ktoré sú zvlášť komplexné a navzájom prepojené, pretože ich príčiny navzájom súvisia. To znamená, že riešenie jedného problému na lokálnej úrovni môže spôsobiť problém v inej oblasti, prípadne môže byť v rozpore s inými politikami na regionálnej, prípadne štátnej úrovni. Veľmi dôležitú úlohu pri zlepšovaní životného prostredia v meste Prešov zohráva vedenie mesta, ktoré vo svojich opatreniach využíva zásady subsidiarity - aplikovaním opatrení na tej úrovni, na ktorej sú najúčinnnejšie. Vedenie mesta monitoruje riešenia v oblasti životného prostredia, ktoré sú navrhované, alebo už existujú, ale nie sú dostatočne rozšírené alebo realizované.

**Súčasný smerovanie mesta Prešov v oblasti životného prostredia je orientované do oblastí budovania manažmentu riadenia ŽP, výstavby, mestskej dopravy a mestského plánovania.** Smerovanie v oblasti budovania manažmentu riadenia životného prostredia je v súčasnosti zamerané na zvyšovanie environmentálnej výkonnosti energeticky úsporných budov (izolácia, zelené strechy, obnoviteľné zdroje energie), pri využívaní obnoviteľných, miestnych zdrojov energie v mestskom prostredí a zlepšenie energetickej účinnosti s cieľom znížovania emisií CO<sub>2</sub>. Mesto Prešov v súčasnosti chápe ako základný faktor pre čistejšie životné prostredie modernizáciu mestskej dopravy s cieľom podpory využívania ekologicky priaznivých dopravných systémov. Vedenie mesta podporuje preferenciu verejnej hromadnej dopravy, pred individuálnou automobilovou dopravou. Úlohou mesta v oblasti životného prostredia do nasledujúcich období je podporovať kvalitu života v centre

mesta konsenzuálnym prístupom a zabezpečiť zväčšenie počtu zelených plôch v súčinnosti s obnovou historických prvkov. Významným prvkom rozvoja je podpora mestskej biodiverzity, ktorá nebola v predchádzajúcom období stredobodom záujmu.

Medzi environmentálne problémy mesta Prešov je možné zaradiť aj tie, ktoré priamo súvisia s povinnosťami mesta v zmysle originálnych alebo prenesených kompetencií. Medzi ne patria napr. problémy s udržiavaním a zveľaďovaním mesta, aktivity zamerané na zakladanie, starostlivosť a obnovu zelene na verejných priestranstvách, aktivity realizované s cieľom minimalizovať úbytok podielu zelených plôch v meste, ale tiež zmysluplné a efektívne riadenie výstavby a využívanie územia.

Na základe identifikovaných problémov a príležitostí s cieľom zlepšenia životného prostredia sa mesto Prešov bude sústreďovať na **konceptné prístupy ku skvalitneniu zelenej a modrej infraštruktúry, hlavne s dôrazom na jej funkcionality**. Pre zlepšenie kvality ovzdušia budú realizované aktivity súvisiace hlavne so znížením prašnosti a celkových emisií z automobilovej dopravy. Výsledkom implementácie strategického dokumentu by v tejto súvislosti mali byť činnosti zamerané na:

- prípravu a implementáciu konceptných riešení zelených a modrých plôch,
- výsadbu funkčnej zelene (zníženie prašnosti, hlučnosti, tienenie, zachytávanie vody, ochladzovanie, ionizácia vzduchu apod.),
- budovanie zelene vo vnútroblokových a v medziblokových plochách sídlisk,
- budovanie a revitalizácia verejných priestranstiev a parkov,
- obnovu a tvorbu stromoradií (alejí),
- zachovanie mŕtvych ramien a mokradí,
- regeneráciu poškodených zelených a modrých plôch,
- likvidáciu invázných druhov rastlín,
- podporu využívania vegetačných striech/ strešných záhrad,
- podporu a využívanie vertikálnej zelene na fasádach budov, trelážach, balkónoch a lodžiách,
- zavedenie postupov hospodárenia so zrážkovými vodami,
- tvorbu vsakovacích rigolov a zelených remízok.

S cieľom **eliminovať prašnosť na verejných priestranstvách** (chodníky, miestne komunikácie, námestia, detské ihriská, športoviská a pod.) sa realizuje údržba a zveľaďovanie mesta v podobe pravidelného čistenia. K prašnosti však prispieva aj preferencia individuálnej osobnej dopravy. Medzi opatrenia patrí preto aj zníženie prašnosti a skvalitnenie ovzdušia v meste. Výsledkom implementácie strategického dokumentu by v tejto súvislosti mali byť činnosti zamerané na:

- zavádzanie a podporu nízkoemisnej VOD,
- vymedzovanie tranzitnej dopravy mimo zastavané územie mesta,
- zmenu dopravného vozidlového parku mesta s prihliadnutím na zásady znižovania uhlíkovej stopy,
- zvýšenie účinnosti a frekvencie letnej údržby ciest, čistenia, predovšetkým „mokrého“ čistenia, polievania ciest a pod.,
- zmeny postupov zimnej údržby ciest (používať menej posypového materiálu malej frakcie a soli),
- vytvorenie podmienok pre e-mobilitu v meste.

Mesto Prešov **zvyšovaním energetickej efektívnosti a zvyšovaním podielu obnoviteľných zdrojov energie**, najmä v budovách a zariadeniach v správe mesta, nielenže bude šetriť finančné zdroje, ale aj znižovať produkciu CO<sub>2</sub>, čím prispeje k zlepšeniu kvality ovzdušia a v neposlednom rade k zmierňovaniu zmeny klímy. Výsledkom implementácie strategického dokumentu by v tejto súvislosti mali byť činnosti zamerané na:

- zavedenie konkrétnych činností pre zvýšenie energetickej efektívnosti prevádzkovaných nehnuteľností na základe novej energetickej koncepcie,

- zvýšenie výroby energie z obnoviteľných zdrojov,
- využívanie odpadového tepla priamo na mieste,
- zavádzanie zásad energetickej efektívnosti pri výstavbe nových stavieb,
- zavedenie energetického manažmentu budov mesta,
- využívanie solárnej energie na mestských budovách, zastávkach MHD a pod.

**V odpadovom hospodárstve** sa mesto Prešov bude zameriavať na **zlepšenie triedenia odpadu a na materiálové a energetické využívanie odpadu**. Vytvorením vhodných podmienok pre separovanie vo všetkých mestských budovách a mestských organizáciách sa nielen ušetrí, ale samospráva mesta bude slúžiť ako príklad a inšpirácia pre verejnosť. Výsledkom implementácie strategického dokumentu by v tejto súvislosti mali byť činnosti zamerané na:

- určenie smerovania rozvoja odpadového hospodárstva na úrovni mesta (spracovanie programu odpadového hospodárstva mesta na roky 2016 -2020),
- separovaný zberu komunálneho odpadu, jeho dotriedňovanie, balenie a skladovanie, vrátane odvozu na konečné spracovanie,
- materiálové a energetické využitie odpadov,
- zefektívnenie systému zberu biologicky rozložiteľného odpadu a možností jeho spracovania,
- vytvorenie vhodných podmienok pre separovanie komunálneho odpadu vo všetkých mestských budovách a mestských organizáciách,
- na zber, spracovanie, zhodnotenie bioodpadu (biomasy) z údržby verejnej zelene a zo súkromnej zelene.

**Zhodnotením možností rekultivácie a sanáciou environmentálnych a predpokladaných environmentálnych záťaží a hnedých plôch** bude mesto vytvárať priestor na zeleň, stavebné pozemky, resp. plochy pre podnikanie. Výsledkom implementácie strategického dokumentu by v tejto súvislosti mali byť činnosti zamerané na:

- monitoring predpokladaných environmentálnych záťaží,
- prípravu sanácií environmentálnych záťaží,
- zhodnotenie možností rekultivácie a využitia brownfieldov na zeleň, stavebné pozemky, plochy pre podnikanie, oddych, a pod.

**Nepriaznivé dopady zmeny klímy** (zvýšená frekvencia a intenzita povodní, búrok, súch, vln horúčav) majú a budú mať ešte väčší negatívny vplyv na zdravie a majetok, ako aj na celkovú dynamiku rozvoja mesta. Prešov ako jedno z prvých miest na Slovensku zahrnuje do svojho rozvojového plánu tému **adaptácie sa na zmenu klímy** a má ambície systematicky a komplexne pristupovať ku celej škále adaptačných opatrení. Výsledkom implementácie strategického dokumentu by v tejto súvislosti mali byť činnosti zamerané na:

- realizáciu adaptačných opatrení v zmysle komplexného adaptačného plánu,
- zapracovanie adaptačných cieľov do plánovacích (územný plán, PRM) a ďalších strategických a koncepcných dokumentov (napr. MÚSES - Miestny územný systém ekologickej stability),
- zapojenie obyvateľstva do adaptačných procesov,
- zavedenie nástrojov pre zahrnutie negatívnych následkov zmeny klímy na infraštruktúru mesta, na ľudské a prírodné systémy do rozhodovacích procesov na všetkých úrovniach riadenia mesta,
- implementáciu regulatív podporujúcich adaptáciu na nepriaznivé dopady zmeny klímy na územie mesta do územného plánu.

**Zvýšenie environmentálneho uvedomenia** je v PRM Prešov chápané ako komplexný proces, ktorý bude zahrňovať volených a výkonných zástupcov samosprávy mesta, ako aj všetky kategórie obyvateľov. Mimoriadna pozornosť bude venovaná podpore environmentálnych praktických činností na školách a škôlkach a zapojeniu obyvateľov do tvorby a úpravy zelenej a modrej infraštruktúry vo

svojom bydlisku, resp. v jeho okolí. Výsledkom implementácie strategického dokumentu by v tejto súvislosti mali byť činnosti zamerané na:

- zvyšovanie environmentálneho povedomia zamestnancov mesta,
- zvyšovanie environmentálneho povedomia a environmentálneho správania obyvateľov, podnikateľov, investorov na území mesta,
- podporu environmentálnych praktických činností na školách a škôlkach (napr. pestovanie ovocia, zeleniny i kvetín v školách a škôlkach v rámci vzdelávania a voľnočasových aktivít s rodičmi),
- zapojenie obyvateľov do tvorby a úpravy zelenej a modrej infraštruktúry v okolí svojho bydliska,
- motivovanie obyvateľstva k pestovaniu na balkónoch - súťaže o najkrajší/najzelenší balkón, najväčšiu úrodu zeleniny a ovocia na balkóne a pod.

**Zlepšenie manažmentu životného prostredia (ŽP) na území mesta bude nevyhnutným predpokladom pre zlepšenie stavu životného prostredia.** Zámerom je environmentálne rozhodovanie s využitím dostatočných informácií o stave životného prostredia a geografického informačného systému pre koordináciu aktivít environmentálneho a neenvironmentálneho charakteru. Výsledkom implementácie strategického dokumentu by v tejto súvislosti mali byť činnosti zamerané na:

- kvalitné plánovanie v oblasti ochrany a tvorby ŽP (zber dát a informácií o stave ŽP na jednom mieste, aktualizácia ÚP a MÚSES, tvorba plánu ochrany a starostlivosti o zeleň, resp. ďalších dokumentov),
- zvýšené využívanie mestských legislatívnych nástrojov na manažment kvality ŽP (VZN, regulatívy pri rozhodovaní, interné smernice a pod.),
- využívanie geografického informačného systému pre koordináciu výsadby zelene, lokalizáciu inžinierskych sietí, územné plánovanie, správu/údržbu ciest a pod.,
- zavedenie systému „zeleného“ verejného obstarávania.

##### **5. Environmentálne aspekty vrátane zdravotných aspektov zistených na medzinárodnej, národnej a inej úrovni, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu, ako aj to, ako sa zohľadnili počas prípravy strategického dokumentu.**

Predložený strategický dokument sa riadi princípmi trvalo udržateľného rozvoja, ktoré umožňujú uspokojovať potreby súčasných generácií bez toho, aby boli ohrozené nároky budúcich generácií na uspokojovanie potrieb. Uplatňovanie trvalo udržateľného rozvoja v SR definuje § 6 zákona č. 17/1992 Zb., kde je uvedené, že ide o taký *“rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov”*.

Vzhľadom na zameranie dokumentu nie je možné environmentálne aspekty vyjadriť presnými kvantitatívnymi ukazovateľmi. Pri určovaní cieľov a priorít v rámci programových oblastí PRM Prešov 2015 - 2020 boli zohľadnené a rešpektované relevantné medzinárodné, národné a regionálne dokumenty, ktoré podporujú záujmy starostlivosti o životné prostredie alebo podporujú uplatňovanie trvalo udržateľného rozvoja, a to najmä:

- Environmentálny akčný program EÚ do roku 2020;
- Akčný plán trvalo udržateľného rozvoja v SR na r. 2005 - 2010;
- Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky III;
- Koncepcia ochrany prírody a krajiny;
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS);
- Kvalita ovzdušia podľa zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší.
- Vyhláška MŽP SR č. 410/2012 Z.z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ovzduší.

- Vyhláška MŽP SR č. 360/2010 Z.z. o kvalite ovzdušia.
- Vyhláška MŽP SR č. 411/2012 Z.z. o monitorovaní emisií zo stacionárnych zdrojov znečisťovania ovzdušia a kvality ovzdušia v ich okolí.
- Zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. (vodný zákon)
- Zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení zákona č. 454/2007 Z. z.
- Vyhláška č. 24/2003 Z. z. ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov
- zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov
- Vyhláška č. 283/2001 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch
- Vyhláška č. 284/2001 Z. z. ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov
- Vyhláška č. 409/2002 Z. z. ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MŽP SR č. 284/2001 Z. z.
- Hladina hluku vo vonkajšom priestore stanovené podľa vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z.z. ktorým sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí. Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu
- Zákon č. 596/2002 Z. z. – úplné znenie zákona č. 272/1994 Z.Z. o ochrane zdravia ľudí
- Územný plán mesta Prešov, (Zmeny a doplnky 2013 a aktuálne platná verzia v čase spracovávaní PRM);
- Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja (Zmeny a doplnky, 2009);
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 - 2015, (aktualizácia október 2010, návrh PHSR PSK 2014 – 2020);
- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR - 2020/2030;
- Operačný Program Životné prostredie, MŽP SR (2007 – 2013);
- Operačný program Kvalita životného prostredia, MŽP SR (2014 – 2020);
- Akčný plán pre výchovu k trvalo udržateľnému rozvoju (návrh), MŠ SR, 4. 12. 2006 (+ ďalšie dokumenty podporujúce zmenu tradičnej školy na modernú tvorivú školu).

## IV. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch strategického dokumentu vrátane zdravia

### 1. Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie (primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne aj negatívne).

V časti vízie do roku 2025 v oblasti životného prostredia má PRM Prešov zadefinované:

**"Mesto Prešov eliminuje zásahy ohrozujúce a poškodzujúce životné prostredie a krajinu. Mesto Prešov sa systematicky adaptuje na dopady zmeny klímy a zelená a modrá infraštruktúra je štruktúrovaná tak, že okrem estetickej a hygienickej napĺňa aj funkciu ochrany pred záplavami, vlnami horúčav, suchami. Mesto Prešov spolupracuje pri odstraňovaní rizík z environmentálnych záťaží a ich následnom využití."**

V súvislosti s dosahovaním navrhnutých cieľov prostredníctvom realizácie navrhovaných aktivít bude možné očakávať určité priame, alebo nepriame vplyvy na životné prostredie, vplyvy na flóru, faunu, biodiverzitu, pôdu, klímu, ovzdušie, vodu, krajinu, prírodné lokality, hmotný majetok, kultúrne dedičstvo a vzájomné pôsobenie medzi týmito faktormi podľa § 3 zákona, pričom sa môže jednať o vplyvy pozitívneho aj negatívneho charakteru.

Pre všeobecný charakter dokumentu v jeho parciálnych častiach (bez zadefinovania priestorovej lokalizácie navrhovaných aktivít - majú len indikatívny charakter) budú vplyvy týchto aktivít závisieť od rozsahu, miesta a spôsobu realizácie, použitých techník a pod. a nie je v súčasnosti možné jednoznačne špecifikovať riziká súvisiace s ich realizáciou. Každá navrhovaná činnosť definovaná v PRM Prešov, ktorá bude realizovaná v sledovanom období a ktorá podlieha zákonu č. 24/2006 Z.z. posudzovaní vplyvov na životné prostredie, sa bude posudzovať v súlade s týmto zákonom.

#### Predpokladané výstupy

| PROGRAMOVÁ OBLASŤ  | CIELE                                                 | VPLYVY NA ŽP                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| EKONOMICKÝ ROZVOJ  | Vytvoriť podmienky pre tvorbu nových pracovných miest | Vplyvy dosiaľ nie sú neznáme                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| DOPRAVA            | Zvýšiť prejazdnosť, plynulosť a bezpečnosť dopravy    | <b>Priame pozitívne vplyvy:</b><br>zníženie znečistenia ovzdušia, zníženie zaťaženia obyvateľstva hlukom, smogom, vibráciami                                                                                                                                                                                                                         |
|                    | Zvýšiť podiel nemotorovej dopravy                     | <b>Priame pozitívne vplyvy:</b><br>zníženie súčasných negatívnych vplyvov dopravy na ŽP a na zdravie obyvateľov, zníženie znečistenia ovzdušia (PM, NO <sub>x</sub> , O <sub>3</sub> , CO <sub>2</sub> ), zníženie zaťaženia obyvateľstva hlukom, smogom, vibráciami                                                                                 |
| ŽIVOTNÉ PROSTREDIE | Skvalitniť životné prostredie na území mesta          | <b>Priame pozitívne vplyvy:</b><br>zlepšené hodnoty ukazovateľov stavu zložiek životného prostredia, zvýšený pomer zelene v porovnaní so zastavaným územím, zvýšenie vyseparovaného odpadu z celkového množstva KO, znižovanie uhlíkovej stopy, zhodnocovanie biodopadu, sanované environmentálne záťaže, rekultivované a revitalizované brownfields |

|                                      |                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>BEZPEČNOSŤ</b>                    | Zvýšiť ochranu obyvateľov mesta a ich majetku                                                                   | <b>Priame pozitívne vplyvy:</b><br>vozidlá MsP na alternatívny pohon, monitoring mimoriadnych udalostí a účinné predchádzanie negatívnym vplyvom                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ</b>        | Skvalitniť a rozšíriť systém sociálnych služieb a sociálnej pomoci                                              | <b>Priame pozitívne vplyvy:</b><br>humanizácia prostredia v pobytových zariadeniach a ich okolí, energetické zvýhodňovanie budov, zvýšenie kvality života a zdravia klientov pobytových a komunitných sociálnych služieb                                                                                                                                                            |
| <b>VÝCHOVA A VZDELÁVANIE</b>         | Skvalitniť výchovno-vzdelávací proces v materských školách (MŠ)                                                 | <b>Priame pozitívne vplyvy:</b><br>energetické zvýhodňovanie budov, vytvorenie podmienok v MŠ so zameraním na aktívnu podporu zdravia (vrátane zariadení školského stravovania), nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom zariadení šk. stravovania v zmysle platnej legislatívy                                                                                               |
|                                      | Skvalitniť výchovno-vzdelávací proces pre základné vzdelávanie a záujmové umelecké vzdelávanie                  | <b>Priame pozitívne vplyvy:</b><br>energetické zvýhodňovanie budov ZŠ, ZUŠ a CVČ, vytvorenie podmienok v ZŠ so zameraním na aktívnu podporu zdravia (vrátane zariadení školského stravovania), nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom zariadení šk. stravovania v zmysle platnej legislatívy                                                                                 |
| <b>KULTÚRA, ŠPORT, CESTOVNÝ RUCH</b> | Zvýšiť návštevnosť podujatí skvalitnením ponuky pre kultúrne a športové vyžitie obyvateľov i návštevníkov mesta | <b>Priame pozitívne vplyvy:</b><br>aktívna podpora zdravia a zdravého životného štýlu sprístupnením športovísk pre verejnosť, zlepšovaním existujúcej športovej infraštruktúry a vytváraním novej infraštruktúry (kyslíkové dráhy, outdoor senior fitness, pre pohybové aktivity pre skupinu ľudí s obmedzenými možnosťami pohybu...), realizáciou kultúrnych a športových podujatí |
|                                      | Vytvoriť z mesta Prešov východiskovú destináciu a zázemie služieb cestovného ruchu pre región Šariš             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>EFEKTÍVNE SPRÁVOVANIE</b>         | Zvýšiť kvalitu spravovania mestskej samosprávy za účelom dosiahnutia vyššej dynamiky rozvoja územia             | <b>Priame pozitívne vplyvy:</b><br>energetické zvýhodňovanie budov v správe mesta Prešov, resp. v správe organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Prešov, zvýšenie úrovne a kvality v oblasti manažmentu životného prostredia                                                                                                                                                 |

Ciele vyšpecifikované v záväznej časti PRM Prešov sú nastavené so zámerom znižovania negatívnych vplyvov na životné prostredie a zdravie obyvateľov, posilňovanie ochrany prírody a biodiverzity, podporu aktivít zabezpečujúcich protipovodňovú ochranu, elimináciu negatívneho vplyvu dopravy, regeneráciu sídiel a pod., pričom je možné reálne predpokladať, že pozitívne priame, nepriame, synergické a kumulatívne vplyvy budú výrazne prevyšovať, čo bude možné objektívne vyhodnotiť podľa vyšpecifikovaných indikátorov výstupov, u ktorých predpokladáme pozitívny dopad PRM Prešov. Konkrétne:

- Počet obnovených alebo vybudovaných prvkov zelenej a modrej infraštruktúry (parky, stromoradia, jazierka, fontány a pod.),
- plocha nových a zrekonštruovaných parkov a zelených plôch,
- plocha sanovaných environmentálnych záťaží z celkovej plochy záťaží na území mesta,
- koncentrácia prachových častíc PM<sub>10</sub>,
- úspory energie v budovách a zariadeniach samosprávy mesta,
- % triedenia komunálneho odpadu,
- počet adaptačných opatrení na základe adaptačnej stratégie,
- počet obyvateľov zapojených do ochrany a tvorby ŽP,
- iniciovaný komplexný systém manažmentu ŽP.

## V. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie

### 1. Opatrenia na odvrátenie, zníženie alebo zmiernenie prípadných významných negatívnych vplyvov na životné prostredie vrátane zdravia, ktoré by mohli vyplývať z realizácie strategického dokumentu.

#### Možné opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia:

Celkovú úroveň zlepšenia kvality ovzdušia je možné dosiahnuť znížením podielu spaľovania pevných palív, inštaláciou účinnejších odlučovacích zariadení, inštaláciou automatizovaných monitorovacích zariadení, rekonštrukciou, modernizáciou a ekologizáciou technologických procesov v priemysle, zavádzanie tzv. čistejších produkcií (použitie BAT technológií), kropením komunikácií, vylúčením dopravy z obytných častí sídiel, výstavbou cestných obchvatov, budovaním cyklistických trás, neodkladným odstránením posypového materiálu z komunikácií po zimnej údržbe, budovaním cestnej siete s ohľadom na vylúčenie nákladnej dopravy z obývaných častí a budovaním obchvatov miest. Podrobnejšie sa opatreniam na zlepšenie kvality ovzdušia venuje *Program na zlepšenie kvality ovzdušia v oblasti riadenia kvality ovzdušia* (MŽP SR, OÚ Prešov, SHMÚ, 2014). Konečným cieľom programu zlepšenia kvality ovzdušia je zlepšiť kvalitu ovzdušia tak, aby sa neprekračovala limitná hodnota pre tuhé častice PM<sub>10</sub>. Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné prijať opatrenia, ktoré by mali prispieť k zníženiu emisií tuhých znečisťujúcich látok. Lokálne opatrenia na znižovanie emisií PM<sub>10</sub> by mali byť orientované hlavne na oblasť dopravy, čistenia komunikácií, na podporu centrálného vykurovania a mali by smerovať aj do regulácie priemyslu.

Oblasť verejnoprospešných prác:

- v urbanizovanom prostredí realizovať výsadbu zelene,
- zavlažovať parky,
- obmedziť budovanie spevnených plôch, zväčšovať zatrávnené plochy;
- rozširovať a zahusťovať líniovú zeleň,
- zintenzívniť čistenie a polievanie komunikácií,
- zabezpečiť včasné a dôsledné odstránenie zimného posypu ciest,
- rozširovať pešie zóny.

Oblasť regulácie dopravy:

- realizovať zmeny v organizácii dopravy,
- rozširovať trolejbusovú dopravu, autobusy s označením EURO a plynofikované autobusy,
- posilniť a skvalitniť hromadnú dopravu, čím sa zníži individuálna osobná doprava,
- zaviesť plynulosť dopravy, tzv. zelené vlny,
- zriadiť integrovaný systém dopravy,
- zriadiť zóny s obmedzenou rýchlosťou,

- zriaďovať jazdné pruhy pre mestskú hromadnú dopravu
- v okrajových častiach mesta realizovať záchytné parkoviská.

#### Oblasť regulácie domácnosti:

- podporovať centrálnu vykurovanie;
- predchádzať odpájaniu účastníkov od centrálneho vykurovania;
- predchádzať zavádzaniu lokálneho vykurovania pevnými palivami;
- podporovať využívanie obnoviteľných zdrojov energie a racionálneho využívania neobnoviteľných zdrojov energie.

Pre krytie bilančných požiadaviek na výrobu a dodávku tepelnej energie pre súčasnú i plánovanú výstavbu do roku 2030 (podľa priebežného Územného plánu mesta Prešov) tak pre bytovú výstavbu a občiansku vybavenosť, ako aj pre miestny podnikateľský a priemyselný sektor, je z hľadiska dostupnosti primárnych energetických zdrojov a vplyvu spaľovacieho procesu na životné prostredie, najvhodnejším druhom paliva zemný plyn. Jeho spotreba v roku 2005 pre mesto Prešov a pre 29 108 odberateľov bola podľa odhadu z údajov SPP 105 000 tis. m<sup>3</sup>.

Najdôležitejším opatrením na zvýšenie podielu OZE na celkovej spotrebe tepla je prijatie vhodných legislatívnych zmien, ktoré by podporili ich vyššie využívanie. Je potrebné zvážiť podporu obnoviteľných zdrojov energie v rámci všeobecného hospodárskeho záujmu v energetike.

Z informácie o výsledkoch environmentálneho hodnotenia posudzovania stavby I/18 Prešov - severný obchvat mesta vyplýva, že posudzovaná investícia bude mať počas prevádzky pozitívny vplyv na kvalitu ovzdušia. Zvýšením cestovnej rýchlosti, ale najmä plynulosti dopravy, oproti súčasnému stavu, dôjde k zníženiu množstva emitujúcich emisií o cca 43 %. Kvalitu ovzdušia v mestách podmieňuje aj výkon kvalitnej údržby ciest. Túto na území mesta Prešov vykonáva najmä Správa a údržba ciest Prešovského samosprávneho kraja (ďalej len „SÚC PSK“). SÚC PSK zabezpečuje údržbu ciest II. a III. triedy. Na základe zmluvných vzťahov so Slovenskou správou ciest, Investičná výstavba a správa ciest Košice sa vykonáva aj údržba ciest I. triedy č. I/18 a I/68. Údržba ciest (zimná, jarná, letná) pozostáva z nasledujúcich činností: čistenie ciest, kosenie príľahlého cestného telesa, výspravky povrchu vozovky, osadzovanie zvislých dopravných značiek, nátery cestného príslušenstva, opravy mostov a priepustov pod cestným telesom a iné jej patriace kompetencie v oblasti cestného hospodárstva. Pre II. a III. triedu ciest SÚC PSK zabezpečuje: pokladky asfaltových kobercov a techniku pre prípad snehovej kalamity na odstraňovanie snehu z cestného telesa. Realizácia zimných posypov sa vykonáva podľa schválených plánov zimnej údržby ciest pre príslušné zimné obdobie. Na území mesta sa vykonávajú: inertný posyp, chemický posyp, zmiešaný posyp a posyp soľankovým roztokom v prípade poľadovice. Na cestách I. a II. triedy sa používa prevažne chemický posyp, na cestách III. triedy inertný posyp. Zimné posypy sa odstraňujú na území mesta po ukončení zimnej údržby ciest. Vykonáva sa zber inertného materiálu, čistenie krajníc od nečistôt a čistenie kanálových vpustí.

#### Regionálne opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia

- plynofikácia kotolní,
- elektrifikácia železničnej trate Košice - Plaveč,
- rekonštrukcia a modernizácia ciest.

#### **Možné opatrenia na zlepšenie kvality vody:**

- zachovanie mŕtvych ramien a mokradí,
- regenerácia poškodených zelených a modrých plôch,
- zavedenie postupov hospodárenia so zrážkovými vodami,
- tvorba vsakovacích rigolov a zelených remízok.

#### **Možné adaptačné opatrenia na nepriaznivé dopady zmeny klímy (zvýšená frekvencia a intenzita povodní, búrok, such, vln horúčav):**

- realizácia adaptačných opatrení v zmysle komplexného adaptačného plánu,

- zapracovanie adaptačných cieľov do plánovacích (územný plán, PRM) a ďalších strategických a koncepcných dokumentov (napr. MÚSES - Miestny územný systém ekologickej stability),
- zapojenie obyvateľstva do adaptačných procesov,
- zavedenie nástrojov pre zahrnutie negatívnych následkov zmeny klímy na infraštruktúru mesta, na ľudské a prírodné systémy do rozhodovacích procesov na všetkých úrovniach riadenia mesta,
- implementácia regulatív podporujúcich adaptáciu na nepriaznivé dopady zmeny klímy na územie mesta do územného plánu.

Predkladaný strategický dokument Program rozvoja mesta Prešov na roky 2015 - 2020 s výhľadom do roku 2025 bol vypracovaný v jednom variante. V súlade s požiadavkami zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov bolo Oznámenie o strategickom dokumente zverejnené a tiež rozposlané na vyjadrenie všetkým dotknutým subjektom a obciam, s ktorými mesto Prešov susedí. V žiadnom zo stanovísk dotknutých obcí neboli vznesené osobitné požiadavky, námietky alebo nesúhlasné postoje. Vzhľadom na geografický rozmer predkladaného dokumentu sa dokument bude pravdepodobne dotýkať všetkých obyvateľov a návštevníkov mesta, právnických a fyzických osôb pôsobiacich na území mesta. PRM Prešov je plánovací dokument, ktorý nemá priamy vplyv na zdravie obyvateľov mesta.

#### **Požiadavky dotknutých orgánov a organizácií:**

Zo stanovísk doručených k oznámeniu nevyplynuli nesúhlasné postoje, resp. potreba špecifického posudzovania, avšak z niektorých vzišli odporúčania dodržiavať vyšpecifikované podmienky, resp. žiadať záväzné stanoviská dotknutých orgánov pred zahájením realizácie konkrétnych projektov. V ďalšej časti je uvedené stanovisko k vyjadreniam dotknutých orgánov, doručených z úrovne Okresného úradu v Prešove, Odboru starostlivosti o životné prostredie (č.: OU-PO-OSZP3-2015/0344727-02).

**Krajský pamiatkový úrad Prešov** (č.: KPUPO-2015/16240-2/54346/Onf) - nepožaduje špecifické posudzovanie pri dodržaní vyšpecifikovaných podmienok. Tieto podmienky mesto Prešov zohľadní nielen v strategickom dokumente, ale aj pri realizácii konkrétnych aktivít, resp. projektových zámerov, vyplývajúcich z PRM Prešov.

**Okresné riaditeľstvo hasičského záchranného zboru v Prešove** (č.: ORHZ-PO1-134-020/2015) - nemá k navrhovanému dokumentu pripomienky.

**Okresný úrad Prešov, Odbor krízového riadenia** (č.: OU-PO-OKRO-2015/035507-02) - nemá pripomienky k PRM prešov a súhlasí s jeho vypracovaním.

**Mestský úrad Veľký Šariš** (č.: 2247/2015) - neboli vznesené žiadne námietky, ani pripomienky.

## **VI. Dôvody výberu zvažovaných alternatív zohľadňujúcich ciele a geografický rozmer strateg. dokumentu a opis toho, ako bolo vykonané vyhodnotenie vrátane ťažkostí s poskytovaním potrebných informácií, ako napr. technické nedostatky alebo neurčitosti**

Vzhľadom na charakter predkladaného strategického dokumentu nie sú splnené dôvody pre výber a návrh alternatív k nemu. Pri implementácii PRM Prešov sa variantné riešenia môžu uplatniť na úrovni konkrétnych projektov.

## VII. Návrh monitorovania environmentálnych vplyvov vrátane vplyvov na zdravie

Medzi významné činnosti a procesy nevyhnutné pre správne zabezpečenie implementácie PRM Prešov patria monitorovanie a hodnotenie na úrovni jednotlivých programových oblastí. Monitoring predstavuje priebežný proces, ktorý sleduje napĺňanie akčného plánu a skutočnosti. Monitoring sa začína na najnižšej úrovni - na úrovni projektových zámerov. V rámci monitoringu sa bude kontrolovať vecné a časové napĺňanie projektových zámerov, aktivity mestských častí súvisiace s realizáciou cieľov a opatrení PRM Prešov, indikátory výsledku zadaných v strategickom časti dokumentu a indikátory výstupov zadaných v programovej časti PRM Prešov.

Monitorovanie a hodnotenie zabezpečujú všetky subjekty zúčastnené na riadení PRM Prešov v rozsahu zadaných úloh a zodpovedností (definované v PRM Prešov). V súvislosti s implementáciou PRM Prešov je monitorovanie na úrovni individuálnych projektových zámerov zabezpečované, v rámci príslušných opatrení, zodpovednými projektovými manažérmi (projektový manažér, poverený zástupca zodpovedný za realizáciu projektu).

Ciele PRM Prešov sa definujú a následne kvantifikujú v procese programovania prostredníctvom sústavy merateľných ukazovateľov. Ukazovatele sú záväzné pre všetky subjekty a sú súčasťou PRM Prešov. Napĺňanie zadaných ukazovateľov predstavuje najdôležitejší nástroj pre monitorovanie a hodnotenie napĺňania cieľov PRM Prešov. Rámcové indikátory výstupov PRM Prešov sú zadané na konci každej programovej oblasti PRM Prešov.

Medzi indikátory výsledku v programovej oblasti životné prostredie patria napr.:

- Zlepšené hodnoty ukazovateľov stavu zložiek životného prostredia,
- množstvo zelene v m<sup>2</sup> na obyvateľa,
- kapacita vodných plôch v m<sup>3</sup>,
- úspory energie v budovách a zariadeniach samosprávy mesta,
- % vyseparovaného komunálneho odpadu z vyprodukovaného celkového množstva odpadov.

Výstupom rozpracovania Vízie mesta Prešov do jednotlivých programových oblastí rozvoja je súhrn rozvojových cieľov. Každý cieľ má svoje indikátory výsledku, na základe ktorých bude možné hodnotiť progres v jeho dosahovaní.

### 1. Vytvoriť podmienky pre tvorbu pracovných miest

#### Indikátor výsledku:

- Počet novovytvorených pracovných miest, s priamou či nepriamou participáciou samosprávy mesta Prešov

### 2. Zvýšiť prejazdnosť, plynulosť a bezpečnosť dopravy

#### Indikátory výsledku:

- Úspora času v cestnej doprave
- Podiel ľudí využívajúcich verejnú osobnú dopravu voči individuálnej automobilovej doprave
- Počet dopravných nehôd
- Vytvorená a zavedená politika parkovania

### 3. Zvýšiť podiel nemotorovej dopravy

#### Indikátor výsledku:

- Podiel nemotorovej (hlavne cyklistickej) dopravy na celkovej dĺžbe dopravnej práce

### 4. Skvalitniť životné prostredie na území mesta

#### Indikátory výsledku:

- Zlepšené hodnoty ukazovateľov stavu zložiek životného prostredia
- Množstvo zelene v m<sup>2</sup> na obyvateľa
- Kapacita vodných plôch v m<sup>3</sup>
- Úspory energie v budovách a zariadeniach samosprávy mesta
- % vyseparovaného komunálneho odpadu z vyprodukovaného celkového množstva odpadov

**5. Zvýšiť ochranu obyvateľov mesta a ich majetku**

**Indikátory výsledku:**

- Počet trestných činov na počet obyvateľov v porovnaní Prešovským samosprávnym krajom (PSK) a SR
- Počet priestupkov na počet obyvateľov v porovnaní PSK a SR
- Výška škôd spôsobená mimoriadnymi udalosťami

**6. Skvalitniť a rozšíriť systém sociálnych služieb a sociálnej pomoci**

**Indikátory výsledku:**

- Zavedené štandardy kvality poskytovania sociálnych služieb
- % prijímateľov terénnych a krátkodobých pobytových sociálnych služieb v meste oproti poberateľom dlhodobých pobytových služieb
- Fungujúca včasná a krízová intervencia
- % bezbariérových dostupných verejných budov a priestranstiev
- Aktualizovaný a realizovaný Komunitný plán v súlade s PRM
- Rekonštruované a dovybavené pobytové zariadenia Mesta Prešov

**7. Skvalitniť výchovno-vzdelávací proces v materských školách**

**Indikátory výsledku:**

- % hrubej zaškolenosti detí MŠ
- % pedagógov, ktorí získali nové vedomosti a zručnosti pri zavádzaní inovatívnych foriem a metód vzdelávania
- Počet detí využívajúcich zavedené nové inovatívne formy a metódy vzdelávania

**8. Skvalitniť výchovno-vzdelávací proces pre základné vzdelávanie a záujmové umelecké vzdelávanie**

**Indikátory výsledku:**

- % úspešnosti žiakov v Testovaní 9 vyučovacích jazyk slovenský
- % úspešnosti žiakov v prírodných vedách
- % pedagógov, ktorí získali nové vedomosti a zručnosti pri zavádzaní inovatívnych foriem a metód vzdelávania
- Počet žiakov využívajúcich zavedené nové inovatívne formy a metódy vzdelávania
- Nárast počtu žiakov v umeleckých školách
- Zníženie počtu sociálno-patologických javov v školách

**9. Zvýšiť návštevnosť podujatí skvalitnením ponuky pre kultúrne a športové vyžitie obyvateľov i návštevníkov mesta**

**Indikátory výsledku:**

- Počet návštevníkov organizovaných kultúrnych a športových podujatí
- Počet spoločne plánovaných a realizovaných kultúrnych a športových aktivít viacerými aktérmi na území mesta

**10. Vytvoriť z mesta Prešov východiskovú destináciu a zázemie služieb cestovného ruchu pre región Šariš**

**Indikátory výsledku:**

- Počet návštevníkov mesta
- Výška dane z ubytovania
- Počet zážitkových aktivít v centre mesta
- Vypracovaná a realizovaná marketingová stratégia CR mesta a partnerov CR

**11. Zvýšiť kvalitu spravovania mestskej samosprávy za účelom dosiahnutia vyššej dynamiky rozvoja územia**

**Indikátory výsledku:**

- Výsledky spoločného systému hodnotenia kvality (CAF)
- Výsledky prieskumu verejnosti

### **VIII. Pravdepodobne významné cezhraničné environmentálne vplyvy vrátane vplyvov na zdravie**

Vzhľadom na zameranie dokumentu, geografickú polohu mesta Prešov je možné predpokladať, že strategický dokument si nevyžaduje cezhraničné posudzovanie, a že pri realizácii vybraných aktivít a projektov nie sú predpokladané priame cezhraničné environmentálne vplyvy. Čiastočne však môžu byť ovplyvnené okrajové regióny, resp. obce, rekonštrukciou okrajových miestnych komunikácií. Vzhľadom k tomu, že sa uvažuje o environmentálne priaznivých, nízkouhlíkových dopravných systémoch, preferencii VOD, technickej a ekologickej obnove vozidlového parku je predpoklad pozitívneho vplyvu na životné prostredie.

## IX. Netechnické zhrnutie poskytnutých informácií

Program rozvoja mesta Prešov na roky 2015 - 2020 s výhľadom do roku 2025 je strednodobý rozvojový dokument, ktorý:

- odráža súčasnú situáciu mesta Prešov, využíva jeho potenciál a reálne príležitosti, identifikuje problémy a navrhuje možnosti ich riešenia;
- je flexibilným dokumentom, s možnosťou aktualizácie;
- obsahuje implementačný a monitorovací mechanizmus;
- je vypracovaný podľa platnej záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie – územného plánu mesta Prešov v čase jeho spracovávaní;
- nadväzuje na predchádzajúci strategický dokument: Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Prešov na roky 2008 - 2013;
- zohľadňuje ciele a priority ustanovené v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 - 2015 (i návrhu PHSR PSK 2014 - 2020).

Spracovanie PRM Prešov 2015 - 2020 a jeho korekcie sa realizovali s cieľom zachovania súladu:

- so zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ako aj v zmysle novely tohto zákona č. 309/2014 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2015;
- s Metodikou na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC spracovanou Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR (verzia 2.0, február 2015);
- s reálnymi potrebami mesta Prešov.

Strategický dokument PRM Prešov 2015 - 2020 nie je spracovaný vo variantoch so zohľadnením nulového variantu v tejto správe. Geograficky je predkladaný strategický dokument spracovaný pre plochu štyroch katastrálnych území mesta Prešov: Prešov, Solivar, Šalgovík a Nižná Šebastová.

Súčasný smerovanie mesta Prešov v oblasti životného prostredia je orientované do oblastí budovania manažmentu riadenia ŽP, výstavby, mestskej dopravy a mestského plánovania. Smerovanie v oblasti budovania manažmentu riadenia životného prostredia je zamerané na zvyšovanie environmentálnej výkonnosti energeticky úsporných budov (izolácia, zelené strechy, obnoviteľné zdroje energie) pri využívaní obnoviteľných, miestnych zdrojov energie v mestskom prostredí a zlepšenie energetickej účinnosti s cieľom znižovania emisií CO<sub>2</sub>. Mesto Prešov v súčasnosti chápe ako základný faktor pre čistejšie životné prostredie modernizáciu mestskej dopravy s cieľom podpory využívania šetrnejších technológií a prostriedkov dopravy voči životnému prostrediu. Vedenie mesta podporuje využívanie verejnej a hromadnej dopravy, pričom vytvára podmienky pre zlepšenie rovnováhy medzi individuálnou a hromadnou dopravou v meste. Úlohou mesta v oblasti životného prostredia do nasledujúcich období je podporovať kvalitu života v centre mesta konsenzuálnym prístupom a zabezpečiť zväčšenie počtu zelených plôch v súčinnosti s obnovou historických prvkov. Významným prvkom rozvoja je podpora mestskej biodiverzity, ktorá nebola v predchádzajúcom období stredobodom záujmu.

Proces posudzovania vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie (SEA) bol Mestom Prešov, ako obstarávateľom strategického dokumentu podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej „zákon“) zahájený dňa 17.07.2015, kedy bolo doručené Oznámenie o strategickom dokumente na Okresný úrad v Prešove - Odbor starostlivosti o životné prostredie.

Dňa 29.07.2015 bolo na Mestský úrad Prešov doručené Okresným úradom Prešov predmetné oznámenie o strategickom dokumente (od kedy začala plynúť 14 dňová lehota na sprístupnenie oznámenia verejnosti a 15 dňová lehota na jeho pripomienkovanie). V období 31.7.2015 - 12.08.2015 bolo predmetné oznámenie zverejnené na webovej stránke mesta (samostatná podstránka PRM Prešov 2015 - 2020) a na úradnej (aj elektronickej) tabuli Mesta Prešov. Načasovanie tohto procesu súviselo s dokončením rámcového návrhu štruktúry PRM Prešov 2015 - 2020, ktorú bolo nevyhnutné zapracovať do samotného Oznámenia o strategickom dokumente.

V súvislosti s procesom SEA sa dňa 29.07.2015 konalo stretnutie zástupcov okresných miest PSK so zástupcami PSK, ako aj Okresného úradu - Odboru starostlivosti o životné prostredie na Úrade PSK. Toto bolo zamerané na diskusiu k problému, ktoré vyvstali po prijatí novely č.314/2014 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, podľa ktorej musí mať každá obec a mesto vypracovaný Program rozvoja obce/mesta a zároveň musí tento program prejsť procesom SEA. K tomuto dátumu bolo Mesto Prešov jediným (prvým) mestom PSK, ktoré zahájilo proces SEA.

## **X. Informácia o ekonomickej náročnosti (ak to charakter a rozsah strategického dokumentu umožňuje)**

Informácia o ekonomickej náročnosti pre realizáciu PRM Prešov je jednou z kľúčových otázok, keďže je nevyhnutné v priebehu realizácie zabezpečiť potrebné zdroje na jeho financovanie. PRM Prešov nie je viazaný len na samosprávu a aktivity financované z vlastných zdrojov. Finančné zabezpečenie jednotlivých aktivít programových oblastí PRM Prešov bude vychádzať jednak z finančných možností rozpočtu mesta Prešov - interné zdroje, ale aj z externých zdrojov - s prioritným zameraním na Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF) v rámci konkrétnych operačných programov nového programového obdobia 2014 - 2020, zdroje zo štátneho rozpočtu v podobe dotácií, rôzne granty, finančné zdroje zo súkromného sektora, či zdroje v rámci medzinárodnej, resp. nadnárodnej spolupráce.

V záujme dosiahnutia ekonomicky najefektívnejších riešení a maximálnych a udržateľných efektov bude pozornosť venovaná aj koordinácii a prepojenosti intervencií v rámci jednotlivých finančných zdrojov. Kompetencie mesta Prešov sú limitované, preto sa mesto Prešov snaží nastaviť systémový prístup k napĺňaniu stanovených cieľov PRM Prešov zostavením tzv. akčného plánu. Akčný plán bude kompatibilný s programovým rozpočtom mesta Prešov, priebežne bude monitorovaný, vyhodnocovaný a aktualizovaný. Prvý akčný plán mesta Prešov vo vzťahu k PRM Prešov bude zostavený na obdobie rokov 2015 - 2018, kde plánované finančné prostriedky sú koordinované s programovým rozpočtom mesta Prešov na príslušné programové obdobie. V súčasnosti prebieha príprava návrhu rozpočtu mesta Prešov na rok 2016, pričom daná skutočnosť bude v akčnom pláne zohľadnená v rámci finančného krytia z interných zdrojov.

Na financovanie plánovaných aktivít PRM Prešov plánuje mesto Prešov využívať nasledovné zdroje za súčasného dodržania pravidiel rozpočtového hospodárenia územnej samosprávy:

### **A ) Vlastné zdroje územnej samosprávy**

- bežné príjmy rozpočtu mesta Prešov,
- jednorazové zdroje, získané napr. odpredajom nestrategického majetku,
- dary.

### **B) Cudzie návratné zdroje**

- úvery z komerčných bánk,
- návratná pomoc od štátu,
- dlhodobé dodávateľské úvery (PPP projekty a pod.),

### **C) Cudzie nenávratné zdroje**

- prostriedky z EŠIF na realizáciu schválených projektov,
- prostriedky zo štátneho rozpočtu SR prostredníctvom rôznych dotácií a zdrojov z účelových fondov,
- prostriedky z Európskej únie pre nové programové obdobie 2014 - 2020 v rámci konkrétnych operačných programov (OP): OP Ľudské zdroje, OP Integrovaná infraštruktúra, Integrovaný regionálny OP, OP Kvalita životného prostredia, OP Efektívna verejná správa a pod.),
- z fondov Európskej únie v rámci cezhraničnej a nadnárodnej spolupráce (URBACT III, INTERREG EUROPE 2014-2020, Kreatívna Európa, Horizont 2015 - 2020 a pod.)

Tematicky je PRM Prešov široko koncipovaný (8 programových oblastí), z čoho vyplýva aj zvýšená ekonomická náročnosť implementácie, monitorovania a hodnotenia podporovaných aktivít a projektov.

Je možné reálne predpokladať, že si implementácia PRM Prešov bude vyžadovať:

- zvýšenie kapacít na úrovni riadenia, resp. manažmentu pri implementácii,
- vysoké nároky na kvalifikačné, organizačné a riadiace kapacity ľudských zdrojov,
- efektívny manažment a dobrú spoluprácu so všetkými zainteresovanými stranami, ale najmä s kľúčovými aktérmi, s využitím všetkých formálnych aj neformálnych možností.

## **XI. Zoznam riešiteľov a organizácií, ktoré sa na vypracovaní správy o hodnotení podieľali**

### **Ing. Magdaléna Artimová**

vedúca Odboru strategického rozvoja  
MsÚ Prešov, Hlavná 73, 080 01 Prešov

.....  
podpis, pečiatka

### **RNDr. Ivana Malinovská, PhD.**

odborná referentka Oddelenia riadenia projektov  
Odbor strategického rozvoja  
MsÚ Prešov, Hlavná 73, 080 01 Prešov

.....  
podpis, pečiatka

## **XII. Dátum a potvrdenie správnosti a úplnosti údajov podpisom (pečiatkou) oprávneného zástupcu navrhovateľa**

V Prešove, dňa .....

.....  
**Ing. Andrea Turčanová**  
primátorka mesta Prešov